

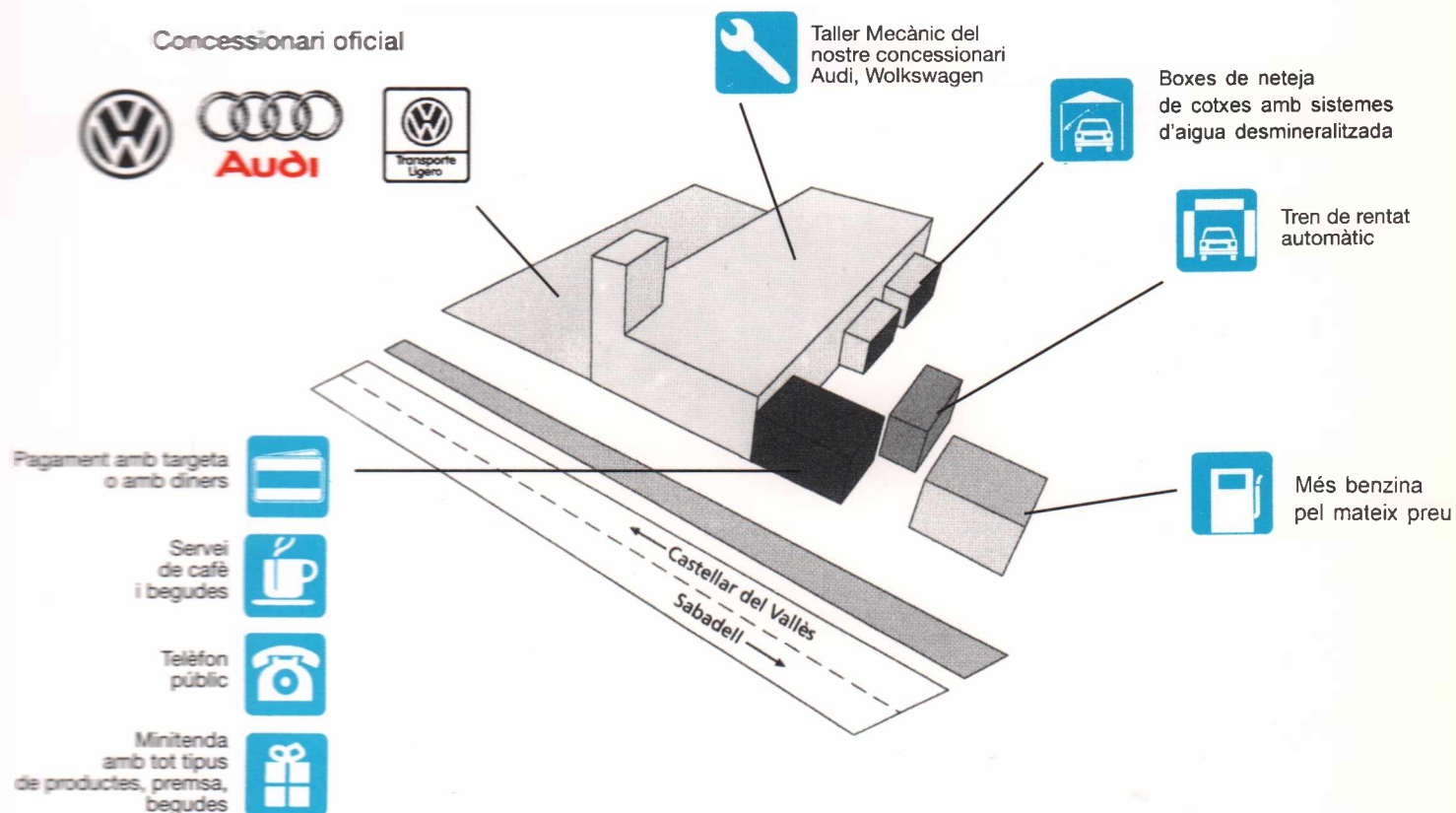
art il·letres

Núm. 22 - Castellar del Vallès - Setembre 1996

A SARSA VALLÈS

li oferim Multiservei amb Multiavantatges

Concessionari oficial

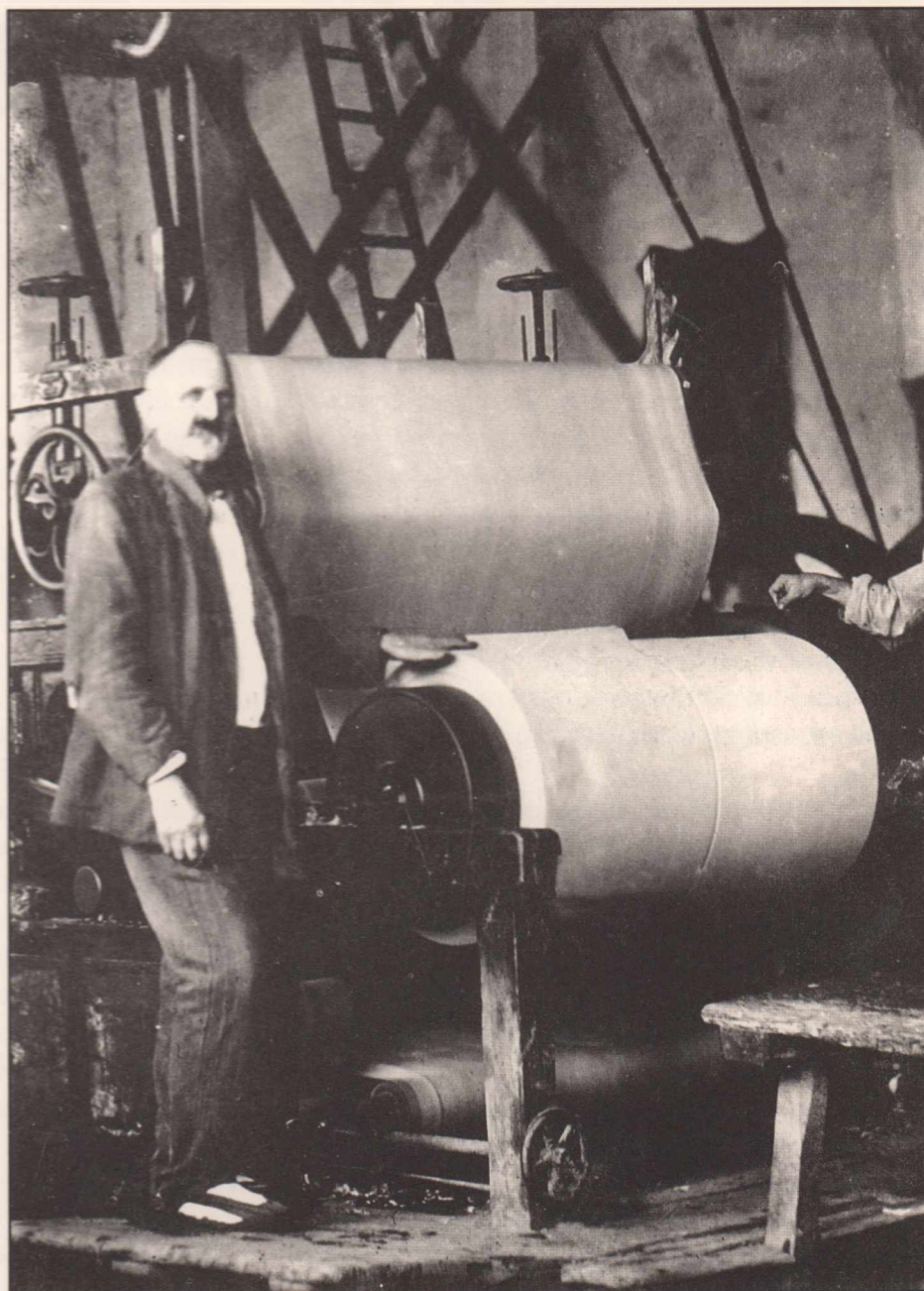

Convertim les seves necessitats en solucions

Cra. Sabadell a Castellar Km. 6,4 - Tel. 714 44 40 - Fax 714 41 42

Joan Blanquer

QUICO D'ESPARREGUERA, EL MEU AVI

Francesc Panadès (1846-1918) en el molí paperer de Fonts Calents vers el 1890

Francesc Panadès i Costa, o Quico d'Esparreguera com havia estat batejat popularment, va néixer al poble esmentat l'any 1846, de manera que avui hauria complert cent cinquanta anys d'existència en el nostre món. M'afanyo a demanar al meu lector que no pensi que em proposo de fer un assaig biogràfic d'una persona, la vida de la qual va tenir aspectes susceptibles de ser considerats molt importants, ni molt menys. Em proposo només de recordar un home que, sens dubte sense voler-ho, va gravar en la meva memòria uns fets que amb el pas del temps, i potser ben injustament jo havia quasi oblidat, i que tanmateix avui, malgrat el considerable distanciament temporal, em semblen encara mereixedors d'una breu però emocionada evocació.

Si hagués de precisar d'alguna manera com es va iniciar el que podríem dir la nostra relació personal m'hauria d'arriscar a suposar que va ser quan ell ja devia haver començat a patir alguna malura pròpia de la seva edat, ja bastant avançada. També va ser aquesta la causa per la qual havia deixat a mans del meu pare —el seu gendre— la direcció de la fàbrica de paper d'estrassa, i la raó per la qual a l'hivern ja passava moltes estones en aquella cuina realment grandiosa que era la de casa, quiet i dret d'esquena a la paret de la llar de foc, sempre encesa, per a rebre'n millor l'escalfor que li'n pervenia.

Algun dia —devia ser quan se sentia més animat— fins i tot cantussejava. Recordo que acostumava a ser sempre la mateixa cançó que feia:

*Vuestro padre no murió en la guerra
ni murió por infame o ladrón,
que murió con la espada en la mano
defendiendo la Constitución.*

Al cap d'un temps ja havia de saber que es tractava de l'himne nacional de la primera i també de la segona República espanyola.

De vegades un rogall sobtat, seguit de tos, li impedia de continuar la cançó i, evidentment contrariat, renunciava a fer-ho.

Tanmateix —i com sempre deu haver succeït— després de l'hivern arribava la primavera i l'avi semblava rejuvenir-se. Així, alguns dies a mig matí, quan el sol ja era ben alt, em deia: «Apa, Joanet, anem-nos-en a passejar una mica». I era perquè una artrosi que patia a la cama esquerra l'obligava a caminar sempre amb bastó i, encara millor, que algú li fes companyia. La cosa el tenia molt preocupat,

fins al punt que més d'un cop, en lamentar-se'n afegia amb ironia: «Així que senti la trompeta del Judici Final, cuitaré a apropiat-me de la cama del que vagi a tenir per veí». I la seva filla —la meva mare— li deia, meitat súplica, meitat retret: «Ai, pare, no sé pas com dieu aquestes menes de coses!».

L'hort de casa, que teníem quasi a tocar, era el lloc on ell preferia anar, possiblement perquè a més de ser a prop, el caminet que hi conduïa feia de bon trepitjar i perquè al final, enmig d'una figuera de moro i d'una altra de coll de dama, hi havia de sempre una pedra enorme, vinguda de no sé on, que en la seva superfície oferia dues parts planes que semblaven haver estat fetes expressament per a ser utilitzades com a seients. I, és clar, ens hi asséiem. I invariablement l'avi començava aviat a explicar-me coses dels ocells que volaven damunt nostre, sobretot les nombroses orenetes que havien fet el niu, com cada any, sota els extrems de les teulades del molí i que voltejaven damunt nostre, majestuosament i quasi silencioses, mentre que les falzies ho feien com embogides i, a més, xisclaven sovint. I em parlava dels pinsans i dels passarells i fins i tot tractava d'imitar com cantaven, cosa que feia d'una manera que no sé si era ben exacta però que a mi sempre m'encisava. M'il·lustrava també sobre la vida dels rossinyols, que no arribaven fins al començament de l'estiu i no feien el niu amb fang, com les orenetes, sinó amb brins de palla i plomissol i quasi sempre a les branques més altes dels arbres de l'altra banda del riu, i per això més d'una nit els podíem sentir com cantaven.

Alguns diumenges, havent dinat, se m'enduïa al poble. Sortíem de casa molt d'hora perquè la seva coïxesa l'obligava a caminar molt a poc a poc, però penso que també ho feia per disposar de més temps per a enraonar amb l'avi de cal Xuflero, sobrenom que li havia vingut perquè a més d'avellanes, pinçons i cacauets també venia xufles, tot això exposat als vianants dintre unes petites senalles d'espart, damunt d'una banquetta col·locada a la vorera. Cal xuflero era davant per davant de cal Manescal, al carrer Major i, per tant ben a prop de La Rabassada que era el local «on feien el cine» que anàvem a veure. Però els dos avis no parlaven mai de cinema, sinó que comentaven la marxa de la Guerra Europea i del Kaiser dels alemanys i dels aliats, que eren, aquests darrers, aquells amb els quals era evident que tots dos simpatitzaven amb més vehemència. A les cinc en punt, l'avi, la meva germaneta i jo ens n'anàvem a veure una d'aquelles pel·lícules

que no s'acabaven mai del tot perquè eren de les que se'n deien d'episodis, cada un dels quals acabava amb una situació summament angoixosa d'algun o alguna protagonista, angoixa que el «lletre-ro» final tractava de contagiar a l'espectador amb interrogacions més o menys semblants a aquesta: «¿Conseguirá nuestro héroe salir con vida de tan peligrosa situación?». Al meu avi no li agradaven gaire les pel·lícules d'episodis i, en canvi, es feia sempre un bon tip de riure amb les còmiques que protagonitzava un francès batejat amb el nom de Georget.

No vaig arribar mai a saber el motiu d'una detenció de l'avi quan jo encara no havia vingut al món. No puc dir, doncs, si va ser per qüestions polítiques o per irregularitats greus en el seu negoci o per què. L'única cosa que se m'havia dit, quan tractava de saber-ho, era que a punt de ser deportat a Fernando Poo —possessió espanyola a l'Àfrica— una gestió de darrera hora portada a terme per un sacerdot parent de la família, li va permetre de ser a casa i presenciar el naixement d'un dels seus fills. Aquest sacerdot, de nom Ramon, havia estat casat i en morir la seva muller va posar-se a estudiar enginyeria però no n'acabà els estudis i decidí finalment d'ingressar al seminari.

Suposo que va ser després d'aquell fet que mossèn Ramon acostumava a venir cada estiu a passar vuit dies a casa. Cada matí, en llevar-se, baixava a la cuina en mànigues de camisa per rentar-se. (De lavabos, en aquells anys no n'existien gaires, i l'aigüera on es rentaven els plats, n'era el més freqüent succedani.) Mossèn Ramon, excepcionalment obert i garlaire, divertit i tot, acostumava a desitjar el bon dia més cordial als que trobava a la cuina i s'adreçava a l'aixeta de l'aigua que rajava contínuament, dia i nit, i es rentava sorollasament la cara i els braços amb freqüents grapats d'aigua. Les dones de casa no se'n sabien avenir. Quan l'avi en sentia algun comentari els deia: «No sé per què ho heu d'estranyar. Al capdavant és un home com un altre!».

En una peça de casa, que en dèiem el menjador tot i que sempre menjàvem a la cuina perquè era prou esbarjosa, hi teníem un rellotge de paret d'aquells de pesos i llarg pèndol que molt sovint s'espatllava. Quan deixava de funcionar, no ens hi amoïnàvem gens. I és que l'avi tenia raó: «Ja l'arreglarà mossèn Ramon, quan vingui».

Que al meu avi li havia interessat sempre la política era una cosa inqüestionable. Durant els qua-

tre anys que va durar la primera guerra europea (1914-1918) les notícies que duia el diari —a casa nostra hi entrava *La Vanguardia*— i sobretot les referents al curs de les operacions bèl·liques les escoltava apassionadament. I si he dit que les escoltava és perquè llavors la seva visió era tan disminuïda que calia que algú llegís per ell. La meva germana Rosa —sis o set anys més gran que jo, en va ser l'encarregada. Succeïa, però, que una tal obligació resultava per ella bastant enutjosa. I provava d'escurçar-ne la durada, bo i abreuçant arbitràriament les notícies, és a dir, saltant-se alguna ratlla i passant al peu, que en la majoria dels casos era «Agencia Havas». L'avi li descobrí la trampa i l'hi retreia bo i estraferent-li festivament el nom: «Rosius, torna'm a llegir aquesta notícia que no l'acabo d'entendre, vols?».

El molí paperer de Fonts Calents era un lloc on l'aigua brollava pertot arreu d'una manera contínua, abundant i neta. El mateix riu Ripoll contribuïa generosament que fos així, si bé de tant en tant i a conseqüència d'alguna forta tempesta, s'esvalotava molt i amb les seves aigües fangoses arribava a inundar els soterranis de la casa on vivíem. Un vespre en què després d'una temporalada baixava furios i amenaçava superar anteriors malvestats, els pares van creure convenient de traslladar els dos fills més petits —jo i una meva germana— a un pis superior amb sortida a la carretera de Prats, per si calgués utilitzar-la. La dinamo de la fàbrica havia resultat afectada per la inundació, de manera que calia moure'ns utilitzant llums d'oli. L'avi n'agafà un i a continuació va engrapar-me i, posant-me sota la seva aixella, va iniciar la pujada per l'escala, estreta i sense cap mena de passamà. L'ascensió li devia resultar molt fatigant perquè s'aturava sovint, però reprenia aviat la pujada amb nova empena, obsessionat en arribar a l'últim pis. Quan hi fórem, em va deixar al terra i panteixant intensament m'acostà el meu cap al seu i vaig sentir per un moment la seva barba punxosa sobre la meva galta. No vaig arribar a saber si allò va ser una besada o bé el que ell en deia «fer una lleganya», que era una cosa que a mi em produïa sempre una mena d'esgarri-fança i que a ell el divertia. Però aquella vegada sí que em va semblar una besada perquè ell no hi va riure.

No vaig viure el fet quan va produir-se, però quan algun cop, com ara, m'ha vingut a la memòria, he experimentat una sensació singularment patètica. Heus-la aquí. El meu avi va tenir sis fills, el

primer dels quals va ser una noia: la meva mare. Els altres cinc van morir tots ells prematurament: quatre, amb menys de dos anys de vida; l'altre, als quatre anys, i segons el certificat oficial de defunció, per «contusió cerebral». La meva mare m'ho havia mig explicat: va ser una mort violenta motivada per un cas de gelosia. Un treballador de la fàbrica havia llançat el nen contra una de les màquines de la fàbrica. És tot el que en vaig arribar a saber, i mai no vaig voler saber res més d'aquella tristíssima tragèdia esdevinguda a casa.

Aquell hivern no li estava resultant massa benèvol al meu avi. Tot i que havia deixat de fumar, una tos profunda i persistent li ocasionava enutjoses molèsties i li privava, sobretot, de sortir al carrer, la qual cosa l'enutjava enormement. D'antuvi s'irritava per no res, però aviat va semblar com si es resignés a ser el que era ja: un vell decrepit i malalt. A mi, això em feia sentir molt trist.

Fins que una tarda les monges del col·legi ens van dir que abandonéssim l'escola i que ens n'anéssim tots tres —les dues germanes i jo— a casa perquè l'avi s'havia agreujat molt. En arribar a la Baixada de cal Verge, vam coincidir amb la reduïda comitiva que portava el viàtic. El capellà caminava amb passes lentes sota l'ombrel·la blanca amb serrells de color d'or que sostenia el sagristà amb la mà dreta, mentre que amb l'esquerra agitava de tant en tant una campaneta. Érem en el cor de l'hivern d'un dia molt rúfol i començava a fosquejar. Dos o tres veïns, amb les seves atxes enceses, acompanyaven el sacerdot.

Fins una bona estona després d'arribar, no ens van deixar entrar a l'habitació bo i encarint-nos que ens mantinguéssim en silenci perquè l'avi dormia. No ho he oblidat mai. El seu rostre, groc com la cera, emergia de la gira del «llençol de combregar» —amb un càlzer i una hòstia que havia brodat a mà la germana gran de casa— tenia l'expressió d'una total placidesa. Respirava dèbilment, quasi ni se sentia i la seva cara reflectia una pau interior absoluta. Era així, doncs, com es moria? Perquè aquella era la primera vegada que jo veia un moribund. Que era el meu avi, i que semblava dormir profundament en una cambra —jo no ho entenia— plena a vessar de llum. Penso encara avui que devia ser la primera vegada que vaig sentir passar la mort pel meu costat. Vaig sortir de l'habitació profundament trastornat.

Poca estona després, la mare, angoixada, venia a dir-nos: «Sabeu? Ara fa com si cantés!» De puntetes i d'amagat vaig anar a escoltar a la porta, mig ajustada tan sols, de la seva habitació. Sí, així era, en efecte, cantava molt feblement, com un murmur, només. Però ho vaig entendre bé. Deia: «Constitución va-lien-te se-rá nues-tra ban-de-ra». Avui puc dir que va ser fidel a les seves idees fins a la mort.

L'enterrament i el funeral, de cos present, es va fer l'endemà de reis. L'església va omplir-se a vessar, i era que l'avi havia gaudit de moltes simpaties a tot arreu del poble. Els néts ocupàvem un dels bancs davaners al costat del dels pares. Jo tenia el túmul a tocar. El túmul totalment negre, i al seu damunt el bagul, negre també, amb tres lletres incrustades sota mateix del capçal: F.P.C., el nom de l'avi que era dins, com adormit, però per sempre més, jo em deia. S'anava apoderant de mi una angoixa creixent. No el veuria mai més, doncs? Quan duraria encara aquella cerimònia? Podria anar al cementiri, jo? Les preguntes sorgien incontenibles i, sens dubte, no pas formulades feblement, per la qual cosa els pares van ordenar a una germana que se m'endugués cap a casa.

«Jo et fot!», acostumava a exclamar l'avi sempre que se sentia víctima de qualsevol mena d'injustícia. I per què no podia jo quedar-me tota aquella funció religiosa allí, a prop del taüt dintre del qual hi havia l'avi, mort, sí, però que jo ja començava a enyorar. Pensava coses així tot baixant amb la meva germana carrer del Retir avall fins on començava la dreuera, estreta i aixaragallada per l'aigua de les pluges i que et deixava a la carretera al costat mateix del pont del Brunet. Quedava a l'esquerra el Pujolet, un petit turó quasi engolit per noves edificacions i aviat s'arribava a la gran bassa que, en fer-se fosc propiciava el raucar d'innombrables granes, aquelles bestioles el cant de les quals el meu avi sabia imitar tan bé! Jo et fot!, sí, potser sí que d'haver-m'hi atrevit jo també ho hauria dit, i ben fort perquè tothom ho hagués sentit, indignat per la injustícia que se'm feia. «I per què ho han fet, això de fer-me marxar?», vaig preguntar irat a la meva germana. «Deixa-ho estar; no hi pensis més» va ser la resposta. I llavors vaig arrencar a córrer tant com podia cap a casa perquè sentia que em venien unes ganes immenses de plorar i no volia que ningú pogués veure que plorava.

Miquel Desclot

DIETARI DE PARE

(maig - desembre de 1993)

Dibuix de Fina Rifà

Uns quants números endarrere, ARTILLETRES ja va publicar dos lliuraments d'aquesta mena d'àlbum d'instantànies verbals dels meus primers anys d'experiència paternal. Sembla que aquells lliuraments van tenir molt bona acollida, potser perquè, qui més qui menys, tothom que hagi tingut criatures es deu poder reconèixer en unes experiències que no deuen ser gaire diferents de les pròpies. Tot i que ara, al tercer lliurament, ja és una mica tard per tenir dubtes, goso mantenir l'esperança que els meus fills no em retrauran algun dia que hagi lliurat aquests moments d'intimitat familiar a la llum pública. El present lliurament cobreix el període que va de mitjan maig de 1993 (la Clara tenia quatre anys i mig i l'Eloi poc més de mig any) fins a final de desembre del mateix 1993.

16 de maig de 1993

Vibracions elèctriques

JO: Me'n vaig a fer migdiada.

MARE: Clara, ¿vols anar a fer migdiada amb el pare?

JO (*fent-me el desmenjat*): Jo, al llit, hi vull la meva dona... i no la meva filla.

CLARA (*mig ofesa*): Home, la mare, tu ja l'has tenit a la nit. Ara jo, ¿no?

31 de maig

Enfadada amb mi per no recordar què, la Clara m'ha castigat d'aquesta manera:

—Ara diré a la mare que no siguis més el seu nòvio.

11 de juny

Entro a la cuina a buscar la Clara, però aparentment no hi és. La crido i, des del seu amagatall de sota la taula, me n'arriba aquesta resposta:

—No hi sóc... —uns segons de silenci reflexiu—. Parlo, però no hi sóc.

14 de juny

A Sant Pere Sallavinera, on hem estat un parell de dies aquest cap de setmana, en ocasió de

les Nits Culturals que s'hi han organitzat, la Clara ha exercitat abundantment els seus remarcables dots socials. Una de les amistats que hi ha fet ha estat la mare dels Comadira, que acompanyava la seva filla Montserrat, la protagonista de la primera nit. Després d'una llarga conversa, el tema entre les dues interlocutores va derivar cap a la qüestió de l'edat. La mare Comadira sostenia que ella ja era velleta i la Clara li ho rebatia amb un tacte d'allò més mundà. Al final, però, es va deixar convèncer i li va demanar:

—¿Quan tenies quatre anys ja eres velleta?

Gelosies

En un altre moment, davant no recordi qui, que feia molt de cas de l'Eloi, la mosseta es va exclamar:

—Jo també em dic Clara, ¿eh?

A concert

La segona nit, engrescada pels assajos de l'Orquestra de Cambra d'Andorra i per la música de Vivaldi, que és una de les seves flaques, la xicota es va entestar a assistir al concert, tot i que per a ella era ben a deshora. Asseguda a primera fila, al meu costat, em va demanar, esperançada, quan jo ja me n'anava a l'escenari a fer els comentaris previs al concert:

—¿No parlaràs del *Bestiolar de la Clara*?

Naturalment, no vaig parlar del seu bestiolar, com ella sap que faig de vegades per les escoles, sinó de Mozart, de Britten i de Vivaldi. Quan ja duia una estona enraonant, vaig sentir de dalt estant com la meva petita auditora comentava a la Sílvia, la seva veïna de cadira, amb perceptible enuig:

—Parla molta estona, ¿eh?

Val a dir, en canvi, que va aguantar perfectament el Mozart i el Britten. Tanmateix, a la segona part, a mig estiu de Vivaldi, tot i el fred ben poc estival que hi feia, la son la va vèncer i em va quedar aclofada a la falda com un pollet.

23 de juny

Pujant cap a Fontclara, ens ha atrapat, en plena autopista, una tempesta d'aquelles que fan

arronsar el melic. Immediatament la por de la Clara s'ha traduït en l'habitual xerrameca terapèutica:

—Ja ho va dir el senyor del temps que plouria.

—Sí que ho va dir —faig jo, que prou feina tenia a rastrejar les ratlles blanques de l'autopista a través de les ulleres de sol, que no m'havia adonat que encara duia posades.

—I també va dir que a la tarda faria sol, ¿oi?

—Sí, bonica.

—I el senyor del temps no s'equivoca mai, perquè ho sap tot.

—Ah, ¿sí?

—Sí, ho sap tot, com els Reis, els follets, les fades i els papàs Noels... perquè és màgic!

—Ah, és clar!

—Però els més màgics de tots són els Reis... perquè porten joguines... i sense vareta!... però com que tenen una corona, per això són màgics...

Etcètera, etcètera, etcètera.

27 de juny

Truquen per telèfon. La Clara corre a posar-s'hi. Se la sent enraonar amb un desconegut. Quan han quedat entesos, em crida i m'allarga l'estri:

—Pare, és per tu: és el nen Jesús.

Mentre jo m'afanyo a posar-m'hi, intrigat per tan alta sol·licitació, la Clara se'n va, emocionada, a explicar-ho a sa mare. La Teia, en sentir-ho s'enriola, amb una manca de fe ben poc vigatana; però la menuda hi insisteix, ofesa per tanta incredulitat:

—M'ho ha dit EEELL!

El misteriós interlocutor celestial era en Jesús Rodríguez Picó, el compositor, que volia saber si ja li tenia a punt el primer número del llibret d'òpera que li estic preparant. Com és ben natural, s'ha quedat amb ganes de conèixer la noieta que l'ha ascendit tan vertiginosament de jerarquia —i això que ell no sabia que, quatre dies endarrere, també el seu germà Alfred, el meteoròleg, havia esta ascendit sentblantment al paradís màgic!

6 de juliol

Ahir ens vam trobar un poll de pardal al terra del badiu de casa. Davant la impossibilitat de localitzar el niu d'on havia caigut, vam haver d'abandonar-lo a la seva sort. Al vespre, però, que

encara era viu, vaig tenir bona cura d'amagar-lo perquè avui la Clara no en trobés la despulla. Malgrat aquesta precaució, aquest matí, en un descuit de sa mare, la menuda ho ha sabut tot.

Ho he comprès quan ha irromput a l'estudi d'una revolada, amb una cara de fúria que a penes amagava la seva desolació:

—Ja està bé, ¿eh? —m'ha renyat— ¿Perquè no el vas ajudar?

—Perquè... no vaig trobar el niu, cuca —m'he començat a defensar atabaladament, davant la resoluta escomesa d'aquest petit fiscal de braços plegats i celles corrugades com l'oponent de Perry Mason.

—Un dia que va venir un gos perdut —se li ha encès sobtadament la memòria— sí que li vam donar menjar... i en aquest no, ¿oi? —insisteix, reptadora.

—Però és que no tenim menjar per ocells tan petits, reina... ¿que no ho entens?

—A Castellar sí que n'hi ha... d'aquell rossi-nyol que teníem... —s'ha distret un moment, però la desolació ha tornat multiplicada, i se li ha entortolligat a la veu—. Em penso que els seus pares deuen estar molt tristos.

16 de juliol

Traducció automàtica

Remenant pel cove de les joguines, la Clara ha retrobat unes ulleres de sol de plàstic que feia temps que no veia. La troballa l'ha engrescada de seguida i se n'ha anat al sofà a fer-ne un ús ben personal.

—Ara faré com l'àvia Cati.

Agafa, doncs, una revista qualsevol i fingeix llegir, amb un mormol adequat. Tot d'una, però, fa un salt i diu:

—Ai, no, si és en castellà!

S'afanya, doncs, a canviar d'ulleres, com veu que fa de vegades l'àvia Cati, i comenta, satisfeta:

—Ara! Ara és en català!

20 de juliol

Al llit, a punt de dormir

CLARA: Mare, vull dormir amb tu.

MARE: I ara! Si ja dorms amb l'Eloi.

CLARA: Però l'Eloi és petit.

MARE: Però és el teu germà i et fa molta companyia.

CLARA: Mira que fresca! Tu sí que dorms amb un de gran, ¿oi?

25 de juliol

Mentre la Clara m'ensenyava una virolada col·lecció de dibuixos seus, n'ha sortit un que m'ha semblat tot estrany, com una mena d'escombra de cabells llargs i recargolats. A l'últim, incapaç d'endevinar-ho per mi mateix, li pregunto què és.

—És la torxa olímpica, home! ¿Que no veus el foc, que s'està bullint aquí dins?

30 de juliol

CLARA: Pare, quan tingui vint-i-un anys, ¿podré beure te?

1 d'agost

Empordanesa

MARE: Clara, ¿per què no seus bé?

CLARA: (*estirant-se de braços*): És que el cap em fa tramuntana.

2 d'agost

JO: Clara, ¿em portes un iogurt, sisplau?

CLARA (*anant cap a la cuina*): ¿Descremat o... cremat?

14 d'agost

Veient de reüll les notícies, mentre sopem, la Rosa que té cura de la mainada aquests dies comenta:

—Mira, es veu que a Sant Sebastià plouia.

—No —la interromp la Clara—, això és de la televisió, que fa així —aquí hi afegeix un gest, com si escombrés la pantalla, per representar el pampallueig televisiu.

—Doncs tothom anava amb impermeables i paraigües —replica la Rosa.

—Devia ser per si un cas, dona —ho remata la petita setciències.

15 d'agost

En sortir del concert on vam anar tots tres, ahir a la nit, la Clara ha reblat d'aquesta manera les nostres lamentacions per la calor asfixiant que hem passat a l'església de Torroella:

—Si tohom que ha vingut al concert hagués portat un ventilador de casa, hauríem estat més bé, ¿oi?

17 d'agost

—Ui, Clara, però d'això ja fa molts dies! —dic jo, per referir-me a un parell de setmanes endarrere.

—Nooo! —respon ella—. Jo ja tenia quatre anys!

30 d'agost

A les sis del matí, quan la Clara ha sentit que sa mare engegava el cotxe per anar a treballar a Castellar, es gira cap a mi, que ja m'estava tornant a adormir, i em diu, amb la mateixa claredat que si fos al migdia:

—Quina pena, que la mare se n'hagi d'anar, ¿oi?

—Sí noia —faig, amb poques ganes de conversa.

—Si tingués un ordinador es podria quedar amb mi.

—¿Què dius? —li demano jo, que endormiscat com estava no l'he acabada d'entendre.

—Que si la mare tingués un ordinador podria treballar a casa i no hauria d'anar a la biblioteca! —m'ha engegat, no sé si amb la malícia de fer-me'n sentir culpable.

Al vespre, parlant amb la mare

Quan, des de Castellar, la Teia li ha demanat, per telèfon, què fèiem per sopar, la noia, diu, apellat al sentit comú de sa mare:

—¿Que no sents l'olor?

4 de setembre

Truco a la Clara des de Bell-lloc, on jo acabava de participar en una taula rodona sobre *El músic i la societat en el pas cap al segle XXI*. Però, com que abans havia passat una estona a la piscina fent uns quants centenars de metres, em sortia la veu de nas que sovint em deixa l'aigua clorada. La noieteta m'ho ha notat de seguida i s'hi ha interessat:

—¿Que tens mocs?

—Sí, bonica, i tant!

—Doncs moca't! —conclou, peremptòria, abans de deixar-me dir res més.

10 de setembre

Les seves amigues de Fontclara ensenyen un mapa a la Clara i li assenyalen amb un punt la situació del poble al paper.

—¿Veus? Nosaltres som aquí —li fan.

—¿I com hi cabem, tots nosaltres, aquí? —s'esgarrija ella, amb un principi de claustrofòbia soterrada.

13 de setembre

Rentrée

Després de passar dos mesos i mig a Fontclara, la tornada a Castellar ha esperonat el gust pels redescobriments de la noia de casa. Les joguines, les coses, els racons... En arribar al lavabo, ha exclamat:

—Aquest lavabo està molt diferent, el trobo molt canviat.

—¿En què? —me n'estranyo jo.

—No ho sé. Les parets, tot...

—Doncs jo el veig igual —concloc, amb un decebedor prosaisme.

—Home, és clar que és igual! Però, ¿no veus que jo ja no me'n recordava?

14 de setembre

—Mare, ¿quan faci primer, tindrà la regla?

17 de setembre

Rentrée escolar

JO: ¿T'agrada, la nova mestra?

CLARA: Sí, però m'agrada més la de P-4.

JO: I, això, ¿per què?

CLARA: Perquè té els cabells rossos i m'agrada com riu.

JO: ¿Sí?

CLARA: ¿A tu també et passa, això?

18 de setembre

JO: ¿Què fas, Clara?

CLARA: Mira, estic fent un pusle...

JO: ¿Un trencaclosques?

CLARA: Sí, però nosaltres en diem pusle. Com que la Carme¹ parla de Lleida...

26 de setembre

Excusatio non petita...

—Pare, ¿tu has fet una llufa? —em demana la Clara, mentre se m'asseu al costat.

—¿Jo? No, reina!

—Jo tampoc —em respon, ràpida.

La fortoreta no ha trigat gens a furgar-me el nas.

4 d'octubre

A taula

Incapaç com és la Clara de callar ni trenta segons seguits, a mig dinar, com és habitual, hem hagut de forçar-la a fer moixoni perquè mengés.

—Però és que us haig de dir una cosa...

—Ja ens la diràs després.

—És que ens ha passat una cosa molt important, avui...

—¿Ah, sí? ¿I quina és, doncs?

—Que el Guillermo ha gomitat al pati! I abans ja havia gomitat a la classe... perquè es veu que deu tenir la panxa malament.

1. La seva antiga mestra.

27 d'octubre

Acostumada a veure'm treballar sempre a l'estudi de casa, cada vegada que haig de sortir a fer una conferència, la Clara se m'enfada com si l'abandonés en un hospici.

—¿I per què sempre vols fer tantes conferències?

—Dona... ¿que no treballen fora de casa, els pares de les teves amigues?

—Sí, però ¿per què no treballes a casa, tu? ¿Que no tens l'ordinador?

28 d'octubre

Lliçó

Havent dinat, davant la notícia d'un incendi a Barcelona, la Teia em comentava que potser ens caldria preparar-nos per a aquesta mena d'eventualitats, vist que a casa nostra no hi ha manera de fer net de paperassa. Ràpidament, la Clara, que estava dibuixant en un paper, hi ha intervingut amb rotunditat:

—Home, és que si els papers els poséssiu ben posats, aquesta casa estaria més endreçada!

2 de novembre

Ja fa alguns mesos que la Teia, a requeriment de la inquisitiva Clara, li va explicar metafòricament —amb temerària imprudència, tanmateix— que, per fer els nens, el pare ha de posar uns cuquets a dins de la panxa de la mare.

Avui, abans d'anar a dormir i després de preguntar-me per què no fèiem un altre nen, en veure'm al lavabo fent un riu, em demana:

—¿I no se t'escapen, els cuquets, quan fas pipí?

7 de novembre

Lexicologia, de nou al lavabo

CLARA: Els pares, ¿per què tenen titola i penis?

19 de novembre

La Clara es troba en plena assumptió del seu instint maternal. Fins fa poc, les nines i tot el parament per banyar-les, vestir-les, pentinar-les,

adormir-les o curar-les, tenien un paper més aviat secundari en la seva vida juganera. A hores d'ara, però, les nines han guanyat la partida i són les mestresses absolutes dels seus jocs i de la seva fantasia. I, per tant, també de la nostra vida domèstica: sovint hem de col·laborar a embolicar una nina en un vestit manifestament tallat per a una altra de més desnerida; eixugar els cabells d'una soferta nina que acaba de sortir de la banyera amarada com una esponja; gronxar-ne una que no se li vol adormir, mentre ella atén alguna altra de les seves múltiples criatures...

Avui, en tenia una de malalta, però es veu que nosaltres devíem fer cara de no prendre'ns-ho gaire a la valenta. A l'últim li ha posat el termòmetre per convence'ns de la gravetat de la situació.

—¿Té gaire febre? —li demana, a la fi, sa mare.

—Més de vint quilòmetres! —exclama, amb desesperació, l'atribolada mare de la criatura.

20 de novembre

Avui, per celebrar l'aniversari de la Teia, hem anat a dinar en un restaurant, amb les dues criatures nostres i una de les de la Clara.

Quan els menuts ja havien dinat i nosaltres encara no havíem arribat a les postres, la pubilla de casa ens ha urgut, peremptòria, a fer-ne via:

—Va, que la meva nina s'està avorrint!

27 de novembre

JO: Au, Clara, lleva't, que faràs tard a l'excursió.

CLARA: Ai, és que tinc mandra als peus!

29 de novembre

Fa una setmana, a Fontclara, mentre la Clara treballava en el full de deures setmanals, la Teia li va fer notar que no havia de pintar tan fort, que li sortiria més bé si pintava més fluixet. Jo, en aquell moment, estava llegint i admirant el catàleg de la recent exposició Turner, al Centre Cultural de la Caixa, i ho vaig aprofitar per reblar l'explicació de sa mare mostrant-li algunes de les aquarel·les aèries del gran romàntic anglès.

—Mira, ¿veus?, aquest senyor que pintava tan bé ho feia molt fluixet. ¿T'agraden, aquests dibuixos?

—Són molt macos!

Arribava l'hora de banayar-se i de sopar, i de Turner ja no se'n va parlar més.

Però avui, en tornar de la classe setmanal de música, inopinadament, la pubilleta em demana:

—¿Oï que aquell senyor que pintava fluixet, de Fontclara, es va morir?

Jo, que en aquell moment no he sabut connectar el senyor que pintava fluixet amb el Turner de l'anècdota de l'altre cap de setmana, li he respost que sí, amb l'esperança que el descabellament de la conversa m'aclariria de qui podia estar parlant. Però, també inopinadament, la cosa ha anat per tot un altre camí:

—¿I ara és al cel?

—Segurament... —faig jo, encara a la babalà.

—¿I qui els hi porta, al cel?

—¿Saps que no ho sé, bonica? —m'he hagut de donar, desconcertat pel tomb que havia fet la història.

—Jo em penso que sí, que ho sé.

—¿Ah, sí? —he fet, perplex.

—Sí, em penso que els hi porten les cigonyes.

—¿Les cigonyes? —demano, encara més desconcertat.

—Sí, com que també porten els nens més petits...

Per al refinat esperit poètic d'un infant, ja es veu, les cigonyes i els hospitals són perfectament compatibles, els nadons i els difunts perfectament equiparables. Malauradament, tot atempta, al nostre entorn, contra aquest meravellós esperit poètic infantil, que sol acabar sucumbint sota l'aclaparadora superioritat del banal enemic.

3 de desembre

Davant no recordo quina insurrecció de la Clara, mentre l'acompanyava a l'escola, li he hagut de fer un crit sentenciós:

—A casa mana el pare, no pas la Clara!

Al seient del darrere s'ha produït un moment de silenci diguem-ne respectuós... que ha durat ben poc:

—No, senyor... mana l'ajuntament!

4 de desembre

CLARA: Tinc fred a les mitges!

JO: Doncs te les haurem de posar senceres.

7 de desembre

Les cures maternals de la Clara poden arribar a ser molt complexes i sofisticades. Avui se m'ha presentat amb una nina a la qual havia enganxat un tros d'esparadrap a l'entrecoix. Encuriósit, li he demanat per què servia aquella nosa tan evident.

—És com aquelles coses que es posa la mare perquè no se li escapi el pipí...

Desprevingut com estava, he trigat força a comprendre que es referia a les compreses higièniques.

—...però com que són massa grosses, per això li he posat aquest esparadrap... ¿No ho veus, que bé que està, ara?

10 de desembre

Per combatre la tos de la Clara, fa uns dies que li fem prendre llet calenta amb mel, abans d'anar a dormir. El mal és que la combinació no li agrada gens i la Teia ha hagut de recórrer a un subterfugi màgic, consistent a fer creure a la menuda que es tracta d'una medecina preparada expressament per a ella pel follet del Molí de Sant Pere (de Torelló), vell confident secret de la mare. Mig creient-s'ho mig rient-se'n, de moment la noia es va prenent l'esmentada poció màgica.

Avui, mentre la Clara es preparava al lavabo per anar a dormir, sa mare ha baixat a la cuina amb el propòsit de convèncer l'esquiú follet que preparés el beuratge per a avui. Jo, mentrestant, com que sóc del Clot i per tant no tinc ni el més petit poder per veure el follet santperenc, ajudava la nena a posar-se el pijama. De la cuina, han començat a arribar els sorolls de pots i cassoles, mentre el dubte anava pujant als ulls de la Clara:

—Ha de ser la mare —m'ha dit, per fi, amb una mirada de múrria—, perquè els follets són petits i no hi arribarien, als fogons!

Jo, inexpert en màgia santperenca, no m'he volgut ficar en una qüestió de fe tan delicada. Però la credulitat de la nena, que volia i dolia, s'anava afeblint a la callada. A l'últim, després d'una altra tongada d'estrèpit d'aigüera, ha conclòs, aparentment convençuda del tot:

—Si fa aquest merder... deu ser la mare!

En conseqüència, ha baixat a la cuina sense la més mínima aprensió per desenganyar la suposada confident del follet:

—Ets tu, que fas la medecina! —li ha engegat, burleta.

—Creu-t'ho! Ara mateix se n'acaba d'anar, el follet! Potser encara és aquí a fora, escoltant.

—Doncs fa una llet *horrible*, aquest follet! — continua trufant-se'n la petita saberuda. En aquest punt, la Teia obre la finestra i fingeix que enraona amb l'il·lustre santperenc invisible. Immediatament, el dubte ha tornat als ulls de la nena, que ha corregut a beure's el remei per si de cas. En acabat, ha demanat encara, desafiadora, probablement a tall de prova definitiva:

—¿Com té les sabates, el follet?

—Com uns mitjons gruixuts de color vermell.

La menuda, així, ha corregut al llit sense fer-s'ho dir dos cops. De creure-hi, fa l'efecte que no hi creu, però també sembla tenir clar que d'haver-n'hi... n'hi ha.

12 de desembre

Aquest matí, mentre nosaltres encara érem al llit, sentíem que l'Eloi i la Clara jugaven a la seva habitació —el menut confinat a la gàbia del llit de baranes—. En un moment determinat, la Clara ha decidit que havia de fer adormir el seu germà i ha començat a cantar-li cançons de bressol de la seva pròpia —i fecunda— invenció, unes amb músiques conegudes i d'altres amb música composta en exclusiva per a l'ocasió. He lamentat no haver-les pogut gravar amb un magnetòfon, perquè a hores d'ara, com era previsible, no aconsegueixo recordar-ne res. Només un parell de versos singulars m'han quedat gravats a la memòria:

*Sota un pou, un robot.
I un infant vol dormir.*

Un robot i un infant, doncs, fent poesia en boca d'una nena de cinc anys acabats de complir.

22 de desembre

Manefleria inguarible

La Clara entra a l'estudi per no recordo què i em troba assegut al balancí, amb el *Canzoniere* de Petrarca obert a la falda. De seguida s'ha adonat, però, que jo tenia un punt posat en un altre indret més avançat del llibre, i no s'hi ha pensat dos cops a posar-hi remei. Decidida, em diu, mentre m'obre el volum pel punt esmentat, sense ni deixar-me temps de reaccionar:

—¿Que no veus, que passes aquí, home?

28 de desembre

Ahir vam haver de sacrificar la Lluna, la gossa de casa, que havia desenvolupat un càncer i començava a estar malament. Contra el que ens imaginàvem, la Clara no n'ha fet gaire estat. Des del seu món de present estricte, però, s'ha interessat per la destinació de la bestiola:

—I ara és al cel?

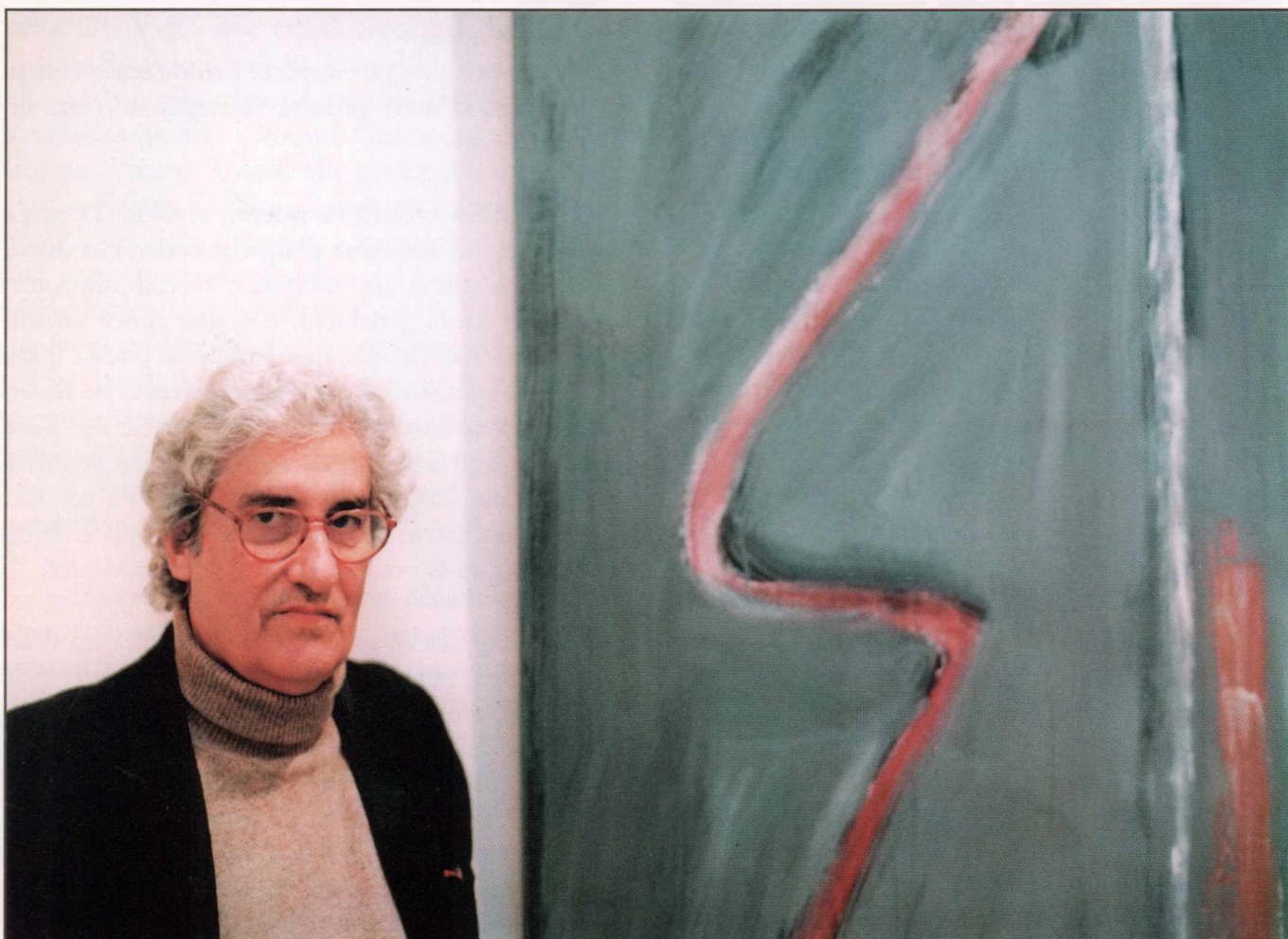
—Segurament.

Uns segons de silenci indecís.

—¿Al cel... o enterrada?

Josep Ramon Recordà

ENTREVISTA A RÀFOLS-CASAMADA

Albert Ràfols-Casamada
(Foto: Vincent Rossell)

Albert Ràfols-Casamada (Barcelona, 1923) és un dels artistes catalans

contemporanis més singulars, no solament per la seva pintura, tan personal, sinó perquè també conrea la poesia —més d'una desena de llibres publicats— i la prosa, amb dos esplèndids dietaris. També s'ha de remarcar la seva faceta de pedagog i director de l'escola d'art i disseny Eina durant disset anys.

La seva obra pictòrica la podem trobar en els principals museus d'art contemporani del món. Ha rebut nombrosos premis nacionals i internacionals: Premio Nacional de Artes Plásticas (1980), Creu de Sant Jordi (1983) i Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres (1991), entre altres.

Amb motiu dels deu anys d'ARTILLETRES, ens va semblar adient parlar amb un artista que és alhora escriptor i pedagog. Per això, amb l'amic Josep Ubasart, ens vam adreçar al seu estudi, situat al barri del Putxet de Barcelona, un dissabte del passat mes d'abril.

Ràfols-Casamada ens va rebre amb una gran amabilitat i ens va donar records per als seus parents llunyans de Castellar, la família de can Casamada, d'on sembla que arrenca aquest llinatge comú.

—Vostè, senyor Ràfols, va néixer a Barcelona el 1923. El seu pare, Albert Ràfols Cullerés era pintor, ¿creu que aquest fet el va condicionar a l'hora de dedicar-se a les arts plàstiques?

—Jo crec que sí perquè veure des de petit revistes i obres d'art a casa és una cosa que indubtablement et marca. Em vaig adonar que la pintura podia ser una professió. En aquells moments, però, jo dubtava si dedicar-me a la pintura o a la poesia. De fet vaig començar simultàniament a escriure i a pintar. Va ser després d'uns anys d'estudiar arquitectura, quan tenia dinou o vint anys, que em vaig adonar que la pintura era allò que més se m'adeia.

Jo sentia un gran respecte i admiració pel meu pare, però la meua pintura va seguir un camí diferent.

—Quan esclata la guerra civil té 13 anys, ¿quin record conserva d'aquella època tan dura?

—La guerra em va marcar força, com a tots els de la meua generació. Era una època en què jo vaig descobrir, per una banda, la poesia i, per l'altra, la pintura avantguardista a través de diverses revistes, com ara un suplement de *La Vanguardia* amb una sèrie de reproduccions de Picaso que em van impressionar molt. Va ser una època conflictiva i alhora esperançadora. Una esperança que el resultat de la guerra va desfer.

—Cap als 19 anys comença la carrera d'arquitectura, però aviat la va deixar...

—Sí, amb tot, jo estic content d'haver estudiat a la universitat perquè em va ser útil a l'hora d'estructurar el meu pensament. És possible que alguns trets de la meua pintura estiguin influïts, per exemple, pel rigor matemàtic. Tanmateix, la veritat és que en aquella època em dedicava més a fer versos que no pas a estudiar física o matemàtiques, i aleshores vaig decidir abandonar l'arquitectura. A més, va donar la casualitat que el 1950 el govern francès em va donar una beca per anar a estudiar a París, i això ja va ser determinant perquè em dediquéss a la pintura d'una manera decisiva.

—¿Aquesta estada a París el va marcar molt?

—De fet hi vaig anar a veure el que ja coneixia a través de revistes i llibres, però em va servir per

obrir nous horitzons. A París feia tot just cinc anys que havia acabat la guerra, però hi havia un ambient d'eufòria molt diferent al que es vivia aquí, on tot era fosc, tancat, ensopit... Allà un dia podies anar a un recital de poesies de Paul Éluard i a l'endemà, per exemple, a una inauguració de pintures de Picasso i veure'l a ell en persona. La primera gran exposició de Miró la vaig veure a París, a la galeria Maeght. Aquí només n'havia vist coses fragmentàries.

—**¿Quan va exposar per primera vegada?**

—Va ser com a conseqüència de la creació d'un grup d'artistes molt variats que ens vam anomenar Els Vuit i que estava constituït per Maria Girona, Ricardo Lorenzo, Joan Palà, Vicenç Rossell i jo (pintors), Joan Comellas (músic), Jordi Sarsanedas (poeta) i Miquel Gusils (escultor). El pare del Vicenç Rossell era gerent d'una galeria d'art, la Galeria Pictòria, situada al carrer de Casp, i ens hi van deixar exposar a principis de temporada, cap a finals de setembre del 1946. L'exposició col·lectiva va tenir un cert ressò i se'ns va dir que érem un grup que volia recuperar determinades formes de la pintura d'avantguarda subversives, quan el que ara calia era l'acadèmia i coses per l'estil... L'any següent la vaig fer jo tot sol, potser perquè de tot el grup era el que tenia més obra preparada.

—**Passem als anys 60, una dècada que per a vostè va ser molt activa amb exposicions, lectures, il·lustracions de llibres, classes d'art...**

—Per a mi va ser la dècada de l'afiançament. Les dues anteriors havien estat més de mirar i entendre, que no pas de realitzar. En canvi a principis dels 60 reflexiono sobre la meua obra i faig el pas cap a l'abstracció, que per a mi era allò amb què em sentia més jo mateix.

En aquests anys comença també la meua activitat pedagògica en el camp de l'art i el disseny a l'escola Elisava, que havia fundat en Cirici Pellicer. El tema de les meves classes era «Color i composició» i em van ajudar a reformular-me moltes coses, i és que l'ensenyament t'obliga a tu mateix a preparar-te i a aprendre constantment.

L'any 1967 vaig crear amb altres professors, artistes i intel·lectuals l'escola Eina, de la qual vaig ser director durant 17 anys.

—**Cap als anys 70 és quan podem dir que comença la seva etapa d'escriptor amb la publicació de diversos llibres.**

—Sí, però cal dir que jo escrivia poesies des dels anys 40. El primer llibre que publico és *Signe d'aire* (1976), a la col·lecció del Mall que dirigia Ramon Pinyol. Hi contenia poemes del 1965 al 1976. Després em vaig dedicar també a la poesia visual. El 1984 vaig publicar el meu primer dietari, *L'escorça dels dies. Dietari 1975-77* que he continuat amb *D'un mateix traç. Dietari 1978-1982* (1994). També he publicat altres llibres de poesia i m'agradaria seguir publicant dietaris. Precisament aviat sortirà una selecció dels meus dos dietaris traduïts al castellà. Escriure prosa i poesia és una cosa que continuo fent.

—**Dintre de la seva història d'artista cal destacar l'exposició antològica (1957-1985) que li va dedicar la Fundació Miró el 1985.**

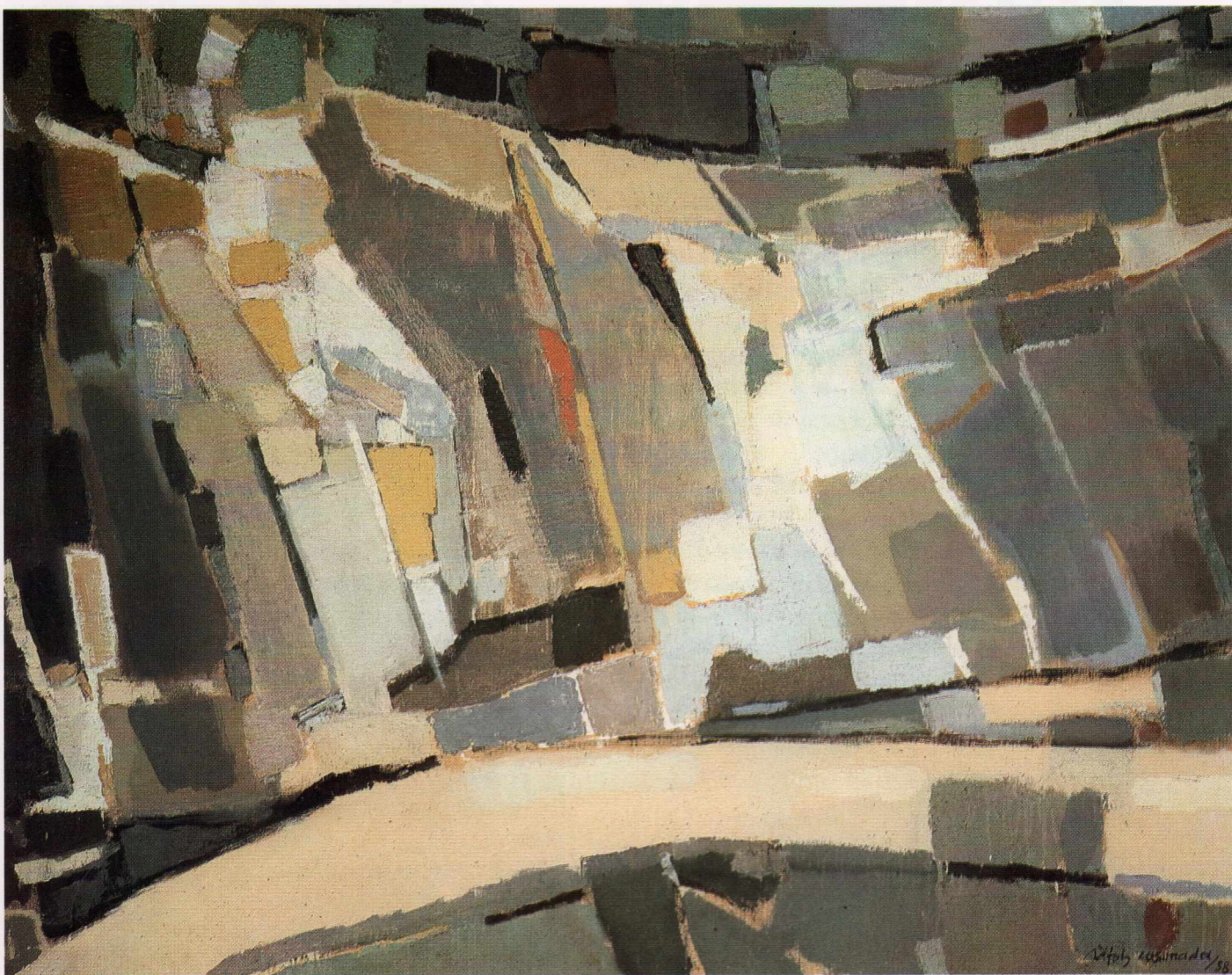
—Indubtablement va ser tota una fita en la meua trajectòria perquè em va permetre mostrar totes les etapes de la meua obra i a més en un lloc magnífic com és la Fundació Miró. Per a mi va ser un somni realitzat. A través d'aquesta antològica es va poder veure l'evolució de la meua pintura, però també les constants, perquè en la meua obra no hi ha salts bruscs sinó una certa continuïtat, fruit de la meua constant reflexió sobre la pintura. De totes maneres el canvi més important va ser el pas de la figuració a l'abstracció, que és el moment en què s'iniciava l'antològica.

—**I per acabar, després de tota una vida dedicada a la pintura, ¿s'atreveiria a definir-la?**

—El pintor és un descobridor de relacions entre les coses. O sigui hi ha unes relacions entre les masses, els colors, les formes, que potser a molta gent se'ls escapa. El pintor és la persona que descobreix aquestes relacions i a partir d'elles crea les seves obres, una mena d'expressió de la visió de l'artista que intenta comunicar-la als altres. És l'objectivació personal d'una potencialitat que té l'artista. T'adones que tens la capacitat de crear colors, formes i volums, i l'obra, la pintura, és la realització d'aquesta potencialitat. És una forma d'autorealització i d'expressió del teu jo més íntim.

El barret de palla (1947)
Oli sobre tela, 81 x 60 cm

Cantera (1958)
Oli sobre tela, 114 × 145 cm

25 PREGUNTES BREUS

—¿Li agrada el seu nom?

—Sí.

—¿El treball que fa coincideix amb la seva vocació?

—Sí, plenament.

—Digui'm una ocasió en què l'atzar hagi modificat clarament la seva vida.

—El fet que em cridessin per realitzar una feina que no havia fet mai com són les classes d'art.

—Quan la raó diu una cosa i el sentiment una altra, ¿per quin dels dos es decanta més sovint?

—Miro de posar-los d'acord.

—¿Què li agradaria canviar del seu entorn més immediat?

—Totes aquelles coses que van contra la plenitud de l'home.

—Per curta que fos, ¿quina ha estat la seva passió més intensa?

—La passió amorosa.

—¿A què li resulta impossible dir no?

—Em costa bastant dir no.

—¿Amb quin dels cinc sentits se'l pot seduir més fàcilment?

—Amb la vista, el sentit primordial d'un pintor.

—¿Què fa quan se sent acorralat?

—Intento sortir-me'n.

—¿Quina història de ficció li hauria agradat haver protagonitzat?

—*La volta al món en 80 dies*, de Verne.

—¿Quina història de ficció li hauria agradat haver inventat?

—*La recherche du temps perdu*, de Proust.

—¿Què és el que més fàcilment es perdona a vostè mateix?

—Caure massa sovint en el dubte.

—¿I als altres?

—Les debilitats humanes.

—¿Quant triga a recuperar-se d'un èxit i quant d'un fracàs?

—Em recupero bastant ràpid.

—Expliqui'm una situació en què s'hagi volgut fondre.

—La primera vegada que vaig ballar en públic, en una festa major, sense saber-ne.

—¿Quina música l'emociona?

—La música de Bach.

—¿En quina circumstància cantaria un himne?

—Quan acabo de pintar un quadre que em deixa molt satisfet.

—Si es veiés forçat a ocupar un càrrec polític, ¿quin exerciria amb més entusiasme?

—Qualsevol càrrec relacionat amb la cultura.

—¿A quin personatge viu li canviaria l'ofici?

—A algun polític. El faria barber, per exemple.

—Imaginem que Aladí li ha satisfet els seus dos primers desitjos personals, ¿quin seria el tercer?

—Poder seguir treballant amb entusiasme.

—¿Com s'imagina el paradís?

—Una claror immarcescible i un goig infinit.

—Si pogués, ¿a qui faria tornar a la vida?

—A les persones estimades.

—¿Què pensa en llegir els versos de Jaime Gil de Biedma: «Envejecer, morir, es el único argumento de la obra»?

—Que és una realitat.

—¿Què és el que dóna sentit a la seva vida?

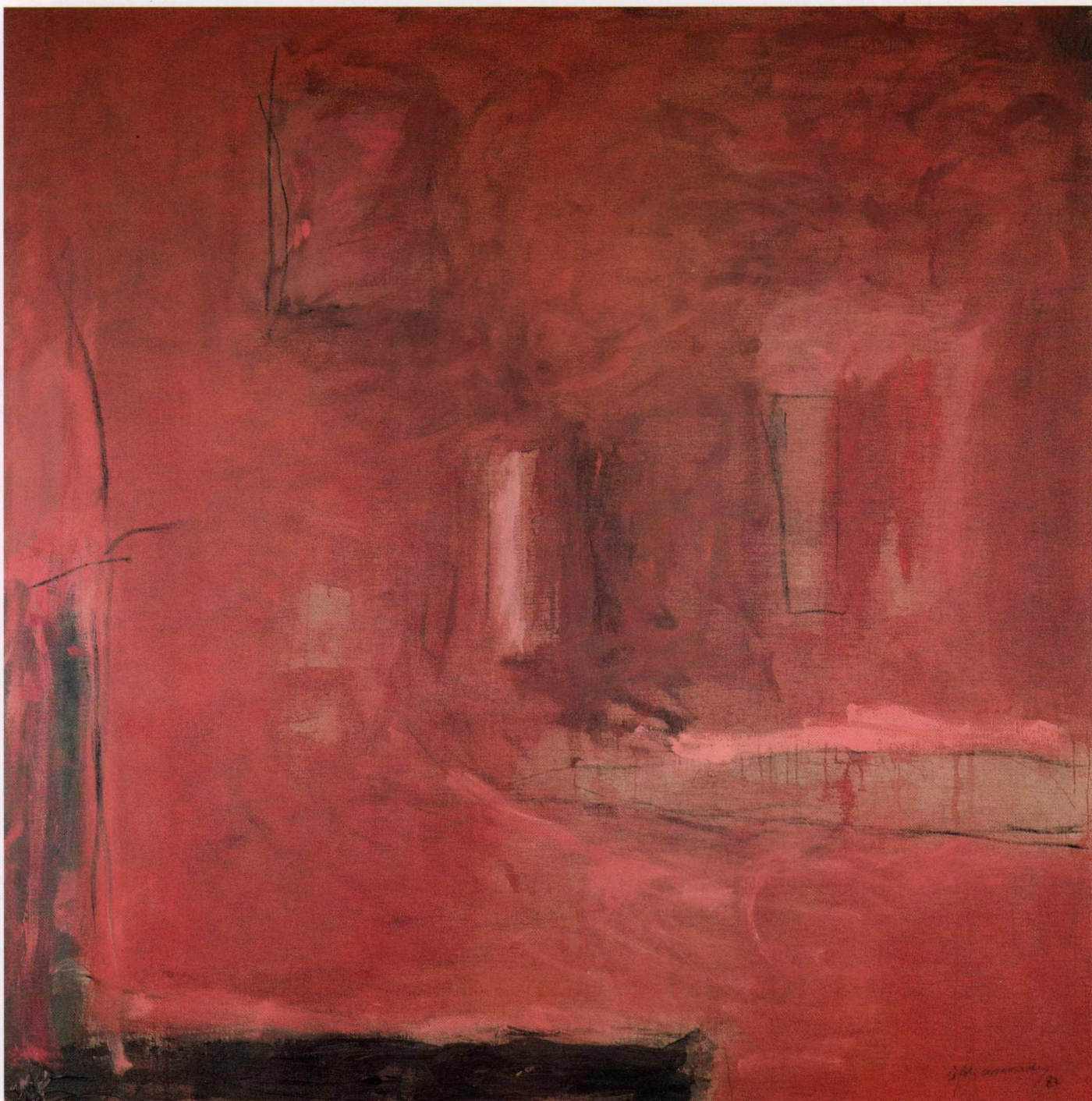
—Tot el que faig, les relacions amb la família, el treball, els amics...

—¿Què canviaria de vostè mateix si pogués?

—Ser millor en tot.

Homenatge a Salvat-Papasseit (1964)
Acrílic i collage d'objectes sobre tela, 46 x 38 cm

Gran quadrat vermell (1987)
Acrílic sobre tela, 180 x 180 cm

Jordi Coca

L'EMPERADOR

(fragment)

mesura que ens allunyàvem de la riba, els arbres es veien més clars, i la llum argentada de la lluna es feia cada cop més viva i més neta al mirall fosc del llac. «Potser té raó ell», em deia, «potser mai més no tornaré a veure aquest racó de món». I enmig dels meus temors creixia un resignat abandó en què, tanmateix, confiava. «M'haig de deixar dur com ara em duu aquesta barca. Tant si arribo a les cinc illes del golf, on tots els ocells són blancs i les columnes dels palaus són d'or, o bé a la ciutat dels núvols grocs, on hi plou pols, on no hi fa sol i la gent s'ofega pels carrers, on s'esfondren les teulades i els incendis ho devoren tot». I també em deia: «La guerra de l'Emperador ha de ser una guerra justa. No hi fa res que sigui la guerra del vell Emperador, el de la noble i llarga barba blanca, o la guerra del jove Emperador, el de la cara neta i els cabells negres».

«Sembla que tenim una bona lluna», va dir el barquer aleshores.

«Sí», li vaig contestar jo. No feia gens de vent, i ell havia de seguir remant mentre jo divagava. El pare m'havia dit que el món era bell i em parlava dels temps gloriosos de Confuci, i també de quan els exèrcits mai no tornaven derrotats. Ell havia sentit explicar les grans batalles del desert, quan els guerrers duïen les espases despullades i baixaven corrents pels turons i queien damunt de l'enemic fent xocar tots els metalls, i les armes buscaven de regar aquella terra amb la sang espessa i maleïda. I també m'havia explicat aquell cop que l'arrossar es va tenyir de la sang dels soldats i els vençuts sobrevien entre les tiges. Als teatrets d'ombres que de vegades passaven pel poble havia vist el déu aterrador de la cara blava que feia sonar els tambors, el déu del Tro, amb les ales de ratpenat, els peus amb urpes i el bec d'una àguila, el déu que castigava els malfactors... I també havia vist la història del cruel Di Xin que havia fet obrir en canal el gran Pi Kan per tal de veure com era el cor dels savis... Feng Bo, que carretejava els vents, mai no s'enduia del tot la maldat de la terra. Ni el diluvi va acabar amb el mal...

Després es va girar una brisa suau i el barquer va desplegar la vela. També va encendre un fanal i em va oferir més vi. Llavors es va ajeure i va anar buidant una gerra ell tot sol, sense dir res, a glops petits. Quan va començar la segona gerra em va dir que em volia explicar el que ell sabia de l'Emperador. Parlava a poc a poc i de vegades es trabucava, però jo el vaig escoltar.

«L'Emperador és com el déu Shouxing», va dir el barquer, «que després d'haver menjat els préssecs màgics pot viure mil anys. Potser un dia seré vell»,

va afegir al cap d'una mica, «i potser un dia hi va haver aquest Emperador ancià i bondadós de què parles. Però ara l'Emperador és jove i té prou força per menar guerres justes, i tanmateix no pot aconseguir que els soldats tornin als seus pobles. Viu en un palau on qui no en coneix els topants s'hi perd per sempre més. Diuen que no menja mai», va continuar, «i que quant surt de les seves meditacions posseeix les donzelles que li ofereixen. De vegades és afable i premia els funcionaris, però altres cops és furiós i travessa amb l'espasa els qui són al seu costat. Però fins i tot quan actua d'aquesta manera mai no és injust l'Emperador. El que ell sap nosaltres no ho podem saber i el que ell diu nosaltres no ho podem entendre. Viu en aquest món però no és d'aquest món. Sembla el teu germà però no ho podria ser encara que tots dos fóssiu fills de la mateixa mare. Com que l'Emperador és així de just i així de poderós, el que nosaltres hem de fer és allunyar-nos-en. Només un ignorant com tu aniria a visitar l'Emperador».

El barquer, mig ajagut i il·luminat pel fanal, em feia por. De tant en tant callava per beure un glop molt llarg de vi, i després continuava:

«Jo he vist el meu pare ofegar les filles que li naixien i que no eren necessàries i, doncs, et demano si l'Emperador no pot fer el mateix amb nosaltres si tots som els seus fills... Ara, les meves germanes eren banyades quan no podien córrer, ja que les cames d'un nadó mai no tenen prou forces, però nosaltres sí que podem caminar».

Va continuar bevent sense dir res durant una estona. Jo tenia fred i m'abrigava amb la manta. Però a ell se li desfeia el turbant i no se n'adonava. Després va despenjar una cama de la barca, va posar el peu a l'aigua i va cantar. Cada cop estava més begut i jo tenia por d'anar a la deriva per aquell llac amb un barquer que no tenia seny. «Oh, pare meu, per què he emprès aquest viatge?», em demanava quan el barquer es va cansar de tenir el peu a l'aigua i de cantar. Aleshores es va ajeure del tot i es va quedar adormit.

La barca anava a poc a poc i al nostre voltant només es veia la nit. Sabia que el barquer no deia la veritat, que res del que explicava no era tal com ell ho feia anar, però què podia fer a més d'esperar en silenci i sota els estels? «Em sembla, Mei, que aviat ens tornarem a veure», em deia. «Ni que jo fos l'home més poderós, o el millor inventor de cançons, ara no puc fer res. Estic en mans d'aquest foll i segurament moriré ofegat». Jo segurament estava pàl·lid com la lluna, però el barquer tenia la cara groga a causa de la llum del fanal i amb els ulls tancats semblava ben bé un ésser de l'altre món.

Després la vela es va buidar i la barca de segui-

da va quedar parada. I així, durant una eternitat, em vaig estar quiet, mirant aquell home que dormia. Em sentia culpable d'haver desobeït el meu protector, em sentia culpable d'haver marxat sense acomiadar-me dels amics, em sentia culpable de no haver ni tan sols netejat prou bé la tomba de l'estimada Mei. Al cap de molta estona el barquer es va aixecar, va plegar la vela i es va posar a remar una altra vegada.

«Falta gaire?», li vaig demanar al cap d'una mica.

«Encara queden dues gerres de vi», em va contestar ell. «Però estigues tranquil, aquesta travessa la faig sovint».

Jo no estava tranquil. No estava tranquil perquè no li veia la cara i perquè jo no havia preparat les coses com calia. ¿Estava segur de seguir la direcció correcta? Quant de temps durava aquell viatge? Què hi trobaria més enllà del llac? Podia passar per les ciutats sense dir res del meu propòsit? I si de debò hi havia una guerra? ¿I si em forçava a anar a aquella guerra i em duïen a les muntanyes fredes del nord i uns bàrbars m'esquarteraven només per fer riure als altres soldats? I així que pensava aquestes coses em notava el son per tot el cos, em notava les cames com si fossin les d'un mort, els braços i el cap pesants i els ulls que se'm tancaven a poc a poc. Quan sentia el cruiximent de les fustes i la remor de l'aigua els obria de sobte, em bellugava una mica i, a la fosca, intuïa el barquer dempeus, empenyent el rem. Aleshores la lluna i els estels s'apagaven lentament i jo, sense deixar de pensar en l'estimada Mei, en el senyor Sato i en els amics, em deia que res no era pitjor que aquell sentiment tan trist que tenia per la separació. Veia com era de bonic el riu del meu poble, com m'agradava tornar cansat de les feines del camp, i em retornaven les dolçors d'aquelles tasses de vi calent que prenia amb els amics o la pau de quan era assegut davant de casa, sol, sense tenir res a fer...

I la guerra de què parlava el barquer, aquella guerra de la qual m'havia advertit el meu protector, on era? Potser jo no havia actuat correctament amb el geni diví que tutelava el poble i com a càstig, el barquer s'havia convertit en un ésser maligne que em volia esbudellar amb un ganivet i després em volia omplir el ventre de pedres, me'l volia recosir com es fa amb un sac i em volia llençar a l'aigua negra... Què hi faria jo en el fons del llac per sempre més...? I tornava a obrir els ulls sobtadament, com ho fa aquell que s'ofega, i em notava la boca tan pastosa com si hagués estat jo i no pas el barquer qui havia buidat les gerres de vi. I llavors mirava la lluna i calculava el temps que feia que navegàvem pel llac.

Quan érem a la fi de la quarta vigília, vam entrar en una boira baixa. La barca lliscava silenciosa i sense dificultat per l'interior d'aquell núvol caigut, però a mesura que ens hi endinsàvem els flocs s'anaven fent més densos, i va arribar un moment que gairebé ja no em veia les mans i em semblava que no tenia peus. Si no hagués continuat sentint el barquer, que aleshores cantussejava, fins i tot hauria pensat que aquell home s'havia fos i que jo era sol a la barca, surant tènueament en unes aigües invisibles que no anaven enlloc. Però el barquer mormolava alguna cosa així:

al mestre Xiang permeto que passi el meu portal. Ajagut a l'estora, amb el coixí, m'arriba una sospita: si el que veig no existeix, per què hi ha núvols blancs?

Aquell moment no l'oblidaré mai i tampoc no oblidaré el meu desconcert i el meu terror. Tenia molta son i tot i no voler conèixer cap dels inferns, estava igualment disposat que aquell viatge em dugués al país dels homes de la cara negra, dels cabells vermells, dels ulls verds i de les dents de fera. O que em dugués a qualsevol altre dels dotze països del món, on hauria de tractar amb els mercaders més falsos i amb les amables concubines. Si s'esdevenia res d'això, era cert que ja no tornaria a veure les mones de cua daurada ni la sagrada muntanya Hua, i també era cert que cap altra nit no tornaria a veure les processons dels fanals de colors, les llargues files de punts de llum que anaven cap al temple, com aquell any que l'estimada Mei duia una trena llarga i es va posar a riure al meu costat...

Però la barca lliscava tan fàcilment, el silenci era tan complet, que tot i sentir la humitat de la calitja a les galtes i als ulls, no em podia resistir al cansament que m'envaïa i estava disposat a deixar-me dur per un camí que no tenia final. El barquer era la meva perdició, però era una perdició tan blana que no m'hi podia oposar. I tanmateix pensava: «Quant de temps trigaré a veure el món que m'estimo? Quan sortirem d'aquesta broma?» I aleshores m'adonava que aquell viatge seria llarg i m'envaïa una pena infinita i no sabia què fer ni què pensar.

Em deuria quedar del tot adormit ja que, en obrir el ulls, vaig veure la lluna plena més neta i més lluminosa del que l'havia vista mai, envoltada de tants estels que no es podien ni comptar. Aquells milers i milers de punts que brillaven en la nit eren els ulls que vigilaven l'acompliment del meu viatge. Havia procurat que la primera ànima del meu pare es quedés amb ell tant de temps com fos possible després de la seva mort; la seva segona ànima havia anat on havia d'anar, i jo vaig seguir totes les me-

ves obligacions. Però quan l'estimada Mei també em va deixar, quan els déus la van voler més que no pas jo, què podia fer? La mort del meu pare m'havia deixat més sol del que em pensava que es podia arribar a estar. Em llevava els matins i res no tenia sentit, venia la nit i no podia dormir. «Oh, pare, perquè m'has fet orfe...», pensava sovint ple de tristesa. I després Mei també va marxar... Els dolços amics que enyorava no eren cap consol. Les pedres on ells seien contents, per a mi eren pedres de foc; la terra que ells lloaven, per a mi era la terra on res no hi creix; la brisa fresca de la tardor que a ells els alegrava, per a mi era un terrible presagi. I així, doncs, mirant aquells mateixos estels vaig prometre que, tal com havia contat el viatger fent servir les paraules del ressuscitat, jo també em convertiria en un d'aquells pelegrins que es postraven davant del nostre gran Emperador... Però aleshores el barquer va interrompre els meus pensaments fent un sorollós badall.

«Ja arribem», em va dir, assenyalant al meu darrere. I en girar-me vaig veure beneïda per la claror de la lluna una prada que s'enfilava suaument i uns arbres de capçades amples i d'escorces blanques. Em va semblar haver arribat a un d'aquells mons que mai no podem visitar si no és per la voluntat dels déus.

Durant una estona encara vam navegar seguint aquella visió. Després es va començar a fer de dia i de la llum de plata que ens havia guiat vam passar a una claror de primer grisa, després blava i després rosada, fins que a la fi em va semblar que el cel es tenyia d'una fina capa lila. Quan la claror va tocar els colors de l'herba i els arbres van desfilar pel meu davant, vaig veure un petit embarcador de fusta on hi vam anar a amarrar. Estava content de posar-me dret i de poder trepitjar una altra vegada alguna cosa més certa que aquelles fustes de la barca que em separaven de les fondàries vagues del llac.

«M'has d'ajudar», em va dir aleshores el barquer. Jo li vaig fer una reverència i vaig veure que ell descarregava un sac molt pesat.

«Aquesta sal no és de la llei», em va dir després, quan ja l'havia tret de la barca. «I tu, sense dir res, el duràs a casa del vell Hsi Yin, que és darrere d'aquests arbres del turó, tot seguint un camí estret que et menarà fins al pont. La primera casa que trobaràs després del pont és la seva, i li dius que t'ho ha donat el barquer».

(Fragment de la novel·la
L'Emperador,
text narratiu en què treballa
actualment Jordi Coca)

義之
安善
未果
為結
力不
次
義之
缺
雪時
晴佳
想

Jacint Torrents

UN ESTIU A CASTELLAR

(notes d'un dietari)

A. COTA.
23/11/96

vaig arribar a Castellar l'estiu de 1989. Durant el mes de juliol m'hi vaig anar instal·lant. El mes d'agost vaig tenir les vacances i les vaig passar al poble. Va ser, doncs, d'entrada, com si hi hagués vingut a passar l'estiu. Vaig aprofitar a fons aquells dies per descansar, per estar sol, per llegir, per pensar, per trobar-me amb mi mateix. Em convenia.

Una estilogràfica i una llibreta em varen fer força companyia. D'aquí van néixer moltes pàgines escrites, de les quals les notes que segueixen són una selecció.

Amb quina intenció deixo veure una mica un fragment de la meua vida privada? Amb cap altra intenció sinó la de distreure els quatre lectors —em fa l'efecte que quatre hi són— que, si no se'n cansen, vulguin anar llegint fins al final aquests paràgrafs breus, personals, episòdics, sense gaires dates.

Quan publiques alguna cosa, en certa manera t'exhibeixes, més si el relat és de tipus personal. Ara bé, la meua vida privada no és cap serpentot de televisió, ni té res d'extraordinari. És una vida de llums i ombres. Com la de tothom, si fa no fa. I les notes que segueixen són, en general, esfilagarsats pensaments o descripcions, a tall de pinzellada, d'aquell meu estiu a Castellar.

Algunes tenen un to tristici (de moments crítics, per què amagar-se'n, tothom en passa). D'altres són com un retall d'agenda o un informatiu del temps. D'altres, sobretot les darreres, tenen un to més transcendent. Com en totes les «literatures del jo» (dietaris, memòries, correspondències), hi ha una mica de tot.

Espero que, almenys en alguna ratlla, el lector hi trobi o un pessic de bona sintaxi o unes unces de somriure o de poesia; potser alguna observació més o menys lúcida sobre la condició humana, o més d'una divagació sobre les coses de la vida. La vida: aquest calze que hem de beure, ple de gotes dolces i amargues.

Projectar sentiments positius. Somriure davant les dificultats. Desitjar solucionar-les. Creure que, si volem, les coses es poden resoldre. Potser no a gust de tothom, però sí d'una forma equitativa per a tothom. Tenir esperança. Voler negociar sempre. El mal, ni anomenar-lo. Si penses només en el mal que t'han fet, en allò que et fereix o que et perjudica, estàs perdut. Quedes lligat a sentiments negatius: venjança, rancúnia, odi, culpabilitat. Cal sobreposar-se. Cal superar-los. I somriure. Això sol ja genera de per si mateix grans energies positives, que són factors de solució i de pau. I ens permet, fins i tot, de guanyar batalles. És bo que jo tingui aquests pensaments en moments tan difícils i conflictius.

He escrit, per a en Carles Riera, un comentari al seu llibre *El Moianès*, que es publicarà a «Catalunya Cristiana». Li acabo de llegir per telèfon el meu escrit. Diu que li ha agradat molt. El llibre s'ho val i en Carles també. És una persona extraordinària.

Pis venut. Dinamisme de fer un canvi vital. De casa, de feina, de context. Ja tocava.

Mil sis-cents quilos de llibres. Gairebé tots ficats dins capses de cartró, molt resistents. Unes quaranta capses de discos. Després ve el vidre de la cuina i els armaris de roba. M'estaré ben bé un any sense llibres ni discos.

Dissabte al matí. Vaig a Castellar amb l'Albert B. a arreglar unes habitacions. Tot va endavant i durant un cert temps m'estaré instal·lat a la caseta provisional situada a l'avinguda Josep M. Valls. Dono el llit gros a la Sònia i a l'Albert S., que es casaran aviat.

9 de juliol de 1989. Arribats i instal·lats a Castellar del Vallès. Enrenou de mobles, de capses, de roba, d'endimaris de tota mena. Cansament. Surto a fer una volta. Tranquil·litat pobletana. Passo pel carrer on viu en Miquel Desclot, però no en sé el número. Vaig a casa de l'Àngel i de la Flora, els saludo. Després passo per casa d'en Fermí i de la Laura. Són de vacances, em diu un senyor gran que rega les plantes. És la primera passejada. La salut de la meva mare em produeix intranquil·litat. Com si se li acabessin les forces. Tinc por que caigui per les escales. Aquesta caseta que he llogat és petita i té la pega de ser tan moblada. Però el carrer és tranquil, les nits són fresques i s'hi dorm bé. Estic cansat, molt cansat. Però em dispenso a emprendre una nova vida.

Volto pel poble. Dotze, tretze mil habitants, em diuen unes noies molt amables que tenen una llibreria a tocar de l'església. Són les primeres persones de Castellar amb qui converso una mica. Gent de poble, amable, plena de bondat, d'aire encalmat, de tracte humanitzat. Els compro una guia de carrers.

Si no hagués de baixar al Barcelonès!

13 de juliol de 1989. S'acaba la història. Venut el pis, signat tot el paperam. Sento com unes descàrregues elèctriques per la tensió acumulada. El silenci d'aquesta caseta. La posta de sol: rosa engrisat. Estar a casa. Tranquil. És un ambient que pot ajudar a refer-me. Són les deu de la nit. Cau la fosca sobre el jardí, però cau molt lentament. T'adones del temps, de la natura, del pas de l'existència. Les muntanyes es tornen negres. L'avat enorme del jardí és elegantíssim en la penombra. Cal que un dia ho regui tot.

A l'ombra fresca de la terrassa. Calma del matí. Vols de papallones grogues. Al davant Sant Llorenç del Munt. Zumzeig d'abelles, piuladissa tranquil·la d'ocells. Color carnós d'albercocs, verd senyorívol de l'avat, ufana de llorer que creix a l'ombra. Ahir: veig la colla de la Carolina de Sabadell. Visito l'Anna Maria a la llibreria Els dies. Contacto amb el Club Natació Sabadell per tornar-ne a ser soci. Faig diverses gestions per la ciutat deserta: és cert, tothom fa vacances! Tarda a casa, a recer de la calor. Al vespre, telefono a en Jaume, de Sentmenat. Ens veurem aviat.

Avui, missa de nou a Castellar. El jove sacerdot, vehement, ardent, deu ser en Farriol. Ja el saludaré més endavant. El to de la missa és normal. Hi assisteixen sobretot dones grans, religioses, alguns homes, un adolescent. Hi ha gent que hi ha arribat en cotxe. L'església té bona acústica, però hi fa calor. En baixant cap a casa, compro el setmanari del poble, *Forja*, editat per la parròquia: hi acabes de veure la fesomia d'un poble. Aquesta tarda potser aniré a la piscina.

Diu Chamfort a les seves *Maximes et Pensées* que hi ha escriptors de caràcter dolç i escriptors de caràcter melancòlic, segons el seu centre d'interès. Els qui estudien la natura contemplen l'obra d'un gran Ésser. Són gent equilibrada i feliç. Els altres aturen la seva mirada sobre les obres de l'home —la societat—. A la força han de ser diferents els resultats: tristesa i mal humor.

Encara amb tràfec de papers amunt i avall. Les

entrades a Barcelona són llarguíssimes, enervants. Un immens embús. Un col·lapse circulatori olímpic. Al poble la vida és tranquil·la i més barata. Pots deixar porta i finestres obertes, coses al carrer. Tot sembla segur, encara no hi ha arribat la «civilització» de la gran ciutat, tot i la quantitat de nouvinguts que s'hi veu. La gent, si no està malejada, és bona d'entrada. I en un ambient bo es torna bona. Començo a llegir *Estrany interludi* d'Eugene O'Neill. Ahir va venir a sopar en Josep Maria, amb uns amics. Demà ve l'Albert S. Demà passat en Carles Riera, amb la Teresa V. d'Arenys de Mar. L'altre, l'Andreu March. Amb tot, aquesta calma m'asserena i em refà. De moment hi ha escasses possibilitats de canviar a un lloc de treball més proper; sobretot per la dificultat a substituir-me, diuen. Continuarem, doncs, fent carretera.

L'estiu: cada dia focs. Crema mig país. A Castellar, avui, gotellades, vent impetuós i fred, desaparició de mosquits, agitació de brancam. Pesadesa del viatge en cotxe. Tan lluny! Emprendre el camí del redreç vital. Lent. S'albira, però, la sortida del túnel.

Parlar avui amb l'un, demà amb l'altre. Això m'ajuda. Són els contactes humans que creen riquesa humana i personal. A la feina, el ritme és tens i crispat. La gent carregada d'exigències que no són raonables, mal educada, fregant l'estupidesa. Per això, quan arribo a Castellar i retrobo aquí aquest silenci, aquest pati des d'on veig un gran espai de cel estrellat, aquesta gent de parlar enraonat i serè, que t'escolta i és de la teva mida humana i cordial, em sento com guarit de la diària lluita per la subsistència. Mentrestant, espero que no hagi de durar massa aquest neguit que em comporta fer tants viatges.

Abans de la caiguda de la tarda. Passejo pel poble. Gent que pren la fresca. Perfum de les buguenvíl·lees. Calma ensopida. A la feina cada dia pitjor. Crispació, nervis, estrès. Considero, emperò, que estic en el camí del redreç. Un canvi de vida. Davant el cercle de muntanyes que m'envolta, em sento només «home-sol-davant-del-Déu-que-m'és-vida». Sentiments en aquest passeig: la caducitat de les coses, del nostre ésser, la vanitat de les nostres ambicions. I la perennitat del nostre Déu, que és enormement senzill, i ens crida a la senzillesa. Una vida senzilla pot fer-nos-ho tot més fàcil. Lluitar per una vida més senzilla.

Agost 1989. La circulació afluixa. Compro un ra-

diocasset per al cotxe. Per als llargs viatges cap a i des del treball. La calor com un ofec. La fresca de les nits. L'estada a Seva el passat diumenge. El neguit de la solitud. El silenci. El pas del Misteri en la vida, quan suspèn tot desig i allunya totes les pors.

Carta a l'Albert S. perquè s'animi. Al cinquè intent, em surt una carta digna. Carta d'en Carles Riera. Ja ha sortit l'article a «Catalunya Cristiana». Visito en Fermí i la Laura. Lenta recuperació de les coneixences. Coneixen bé el poble i la gent. Tornant de la feina, he vist com es calava foc a tres punts a la vegada. De totes totes, provocat! Al cap d'un parell d'hores, les avionetes que sobrevolen els boscos han apagat l'incendi.

Ganes d'escriure? Cap ni una, gens ni mica. Què hauria d'escriure? Quins temes m'apassionen? Què necessito dir, comunicar, transmetre? Res. Un gran silenci. Potser tot el que, en un cert moment, tinc necessitat de dir, ho haig de dir parlant, de viva veu. I encara: perquè no tinc necessitat de dir res. Tot pot ser que algú em digui: què en penses, d'això?, i jo digui alguna cosa, cas d'haver-hi pensat mai. Escriure? Silenci.

Escriu Paul Auster, dins *La cambra tancada*: «En darrer terme, cada vida no és sinó una suma de fets contingents, una crònica d'encreuaments casuais, de pures coincidències, d'esdeveniments atzarosos que no demostren res, fora de la seva pròpia manca de propòsit, de finalitat». ¡Com expressen aquestes frases el sense-sentit vital dels nostres temps!

L'excursió matinal d'ahir. Camí equivocacat. Castell de Guanta? La suor a raig. El calçat inadequat. I, veient-los venir, els trons, les nuvolades. Ha plogut a bots i barrals durant cinc hores. Soroll espantós des de dins de casa. Passada la tempesta, els boscos queden nets, verdíssims, l'atmosfera netajada, i l'aire fresc és agradable. Ja ha passat la calor? No, és l'agost només.

Peta el sol a les finestres ajustades. A la piscina de Sabadell, l'esplèndida llum dels cossos a tocar del vespre. Un adolescent erotitzat s'exhibeix, mentre s'ensabona fora de la dutxa, fet tot ell escultura mòbil del més pur classicisme: Narcís sota les bombolles del gel de bany. La seva mirada mira si el miren. Les seves mans són una carícia sensual en els

racons més secrets del seu cos. Això és tot el que demana: una mirada.

Llegint Chamfort: «En Tal deia que allò que més li agradava, per damunt de tot, era la pau, el silenci, l'obscuritat. Hom li va respondre: Això és la cambra d'un malalt». Aquesta anècdota és l'equivalent del nostre «el meu mal no vol soroll», que solia invocar Salvador Espriu. Al capdavant d'aquest recull de pensaments, hi ha un aplec de cartes, que ens retraten fragments de la vida i de l'evolució d'aquest pensador del XVIII francès. Com quan va prendre, a 40 anys, la decisió de retirar-se. «Tinc quaranta anys», diu, «i si la societat no m'és bona per a res, convé que jo comenci a ser bo per a mi mateix. Viuré sol, ocupat de mi i de la meua felicitat». Chamfort va viure un curt espai de temps unit a M. Anne Buffon, una vídua quinze anys més gran que ell. Al cap de poc temps, ella va morir. «Aquests dos anys no m'han semblat sinó un sol instant en la meua vida. És gairebé l'únic temps de ma vida que jo puc tenir en compte», diu Chamfort. L'únic temps que compta és el temps de l'amor, de la vida per als altres.

Veig per TV2 un reportatge sobre l'església al Perú. Situada a costat dels pobres, és entre dos focs: la guerrilla de Sendero Luminoso i l'exèrcit repressor. Al reportatge, hi intervenen pagesos de muntanya, teòlegs de l'alliberament (Gutiérrez), bisbes i cristians, tant de l'església més «oficial» com dels immersos entre els pobres. La situació és força desesperada: fam, guerra, opressió. Per primer cop l'Església és al costat del pobre, a l'Amèrica Llatina, d'una manera força general. Els europeus vivim una situació totalment diferent, preocupats per unes formes de vida que desborden de riquesa i de comoditats. No és just que ens queixem per nicieses quan tanta gent pateix tant. ¡Admirable signe de Déu l'amor d'aquests cristians que són a prop dels pobres!

Faig una volta pel poble. Fa xafogor aquesta nit. El cant dels grills a la casa nova. Tot sol. Parlo amb mi mateix. I amb Déu, més endins de mi mateix que la pròpia intimitat.

9 d'agost de 1989. Dia plàcid, sense ansietats. Tranquil·litat a la feina, circulació fluïda, després de la ferotge tempesta de la matinada. Retorn a casa, migdiada lleugera, lectura de l'excel·lent elogi a Marià Villangómez, que publica Isidor Marí a «Serra d'Or». A les set, amb el sol ponent, piscina a Sabadell. Aigües lleugeres. De tornada, refrescant sopar de pasta freda, la Bíblia i la pregària de cara a Sant Llo-

renç, els colors de ferro i de cendra acolorint l'àmplia volta del cel. Virgili diria: *Et iam nox umida caelo praecipitat*.

Sento el temps dins meu. La nostra —meua— fragilitat. Les turbonades d'aquests dies, les aclaparants nuvolades negres i espesses, els huracans irats i sorollosos, les pluges feréstegues i indòmites... tot plegat em produeix espessor de cap, aixafament, desídia. Temo l'estiu, aquestes calors rabioses i aquests temporals enervants. Em dominen, m'alteren, em desestabilitzen.

Surto aquest vespre per tirar a la bústia del Passeig una carta per a en Carles Riera. La vila està esbandida, després de les tenses pluges; no es veu pràcticament ningú. Uns veïns, els del Forn de la Baixada, han tret les cadires a la vorera i hi prenen la fresca. Aquesta part del poble es veu tranquil·la i antiga i m'agrada força, tal vegada més que la nova zona on aniré a viure. Allí, però, hi haurà les comoditats de tota obra nova: ben urbanitzada, gas, enllumenat. Al poble antic, hi trobes la gràcia d'un carreró tort, d'una casa vella, d'un racó que cap pla urbanístic seria capaç de dissenyar, i, sota els ràfecs, nius d'orenetes que, bons hereus del rei En Jaume, no podríem desnonar, «puix a nós s'acullen».

Unes vacances de refer-se. La solitud, en el meu cas no desitjada, però sembla que de moment inevitable, m'ha d'ajudar a créixer, a enriquir-me com a persona. Dietaris i piscina al matí, migdiada a la tarda i lectures. De nit, passeig, escriptura, TV.

La segona part del llibre de Chamfort, *Caractères et Anecdotes*, no té tant d'interès, per quant molta part de l'anecdolari —una crítica dels costums de l'aristocràcia de l'època— només pot ser entesa si es coneix bé aquella societat, avui inexistent. No endebades hi va haver la revolució! Chamfort, un personatge curiós, escèptic, a voltes cínic i desesperançat. Però lúcid.

Escriu el bisbe Narcís a la glossa dominical del 13 d'agost: «La meua àvia era pobra i havia viscut en una barriada obrera de Barcelona, quan fou abandonada pel seu marit, i la filla única era petita. Mai més no va saber res del seu espòs, després que aquest —com tants d'altres— anà a Amèrica a fer fortuna».

Deixar constància d'un bell tast: espaguetis freds

amb tomàquet i formatge, aigua fresca, un excel·lent camembert i un glop d'un rioja negre i suau, del 1980. Per acabar, un préssec molsut i dolç, de bona mossegada. Les petites delícies.

Interpretar la pròpia vida, saber què et passa, quin sentit té o ha tingut, o quin sentit li has de donar a partir d'ara. Vet aquí la qüestió. Trobaràs mil explicacions en l'àmbit de la pròpia psicologia, de la pròpia història, de la pròpia sociologia. Però, és aquesta explicació el veritable sentit? ¿No són totes aquestes explicacions nous interrogants que demanen a crits el sentit amagat que tot té, el perquè de tot?

El veritable sentit de la meua vida el trobo en aquests moments en què obro la Bíblia, al matí o al vespre, davant el cel blau i les muntanyes, i escolto la paraula que se m'adreça, me'n fio, i li responc amb les seves mateixes paraules. Pretenc l'autorealització? Pot ser frustrada en qualsevol moment. Diners, poder, confort...? No, res d'això és el sentit. El sentit de la meua vida —la meua— és obrir-me al qui, essent més enllà de tot el que puc imaginar i pensar, s'ha fet amablement pròxim i em convida sempre a la comunió amb ell, a viure a la seva presència, a gaudir de la seva companyia. La resta és feina meua: facilitar aquesta pau, el silenci interior, viure conseqüentment en el servei als altres, que són la seva imatge.

Llegeixo el recull d'articles de Nèstor Luján, *Temps que passa, gent que queda*. El seu interès per temes tan diversos és atractiu. És la mena de persona —com Josep Pla— que s'interessa per tota la cultura, per tota la natura, per tota la societat. És un llibre que s'agraeix al pic de l'estiu. Tan amable, tan agradable, tan fàcil.

15 d'agost de 1989. Migdia. A la terrassa. Prenent cafè per combatre la passió de son que, sí sóc a casa, m'envaeix quan arriba aquesta hora. Silenci absolut en la plenitud del dia. Bufa un ventet agradable. La calma. Es formen núvols febles sobre la Mola. Anit, a Barcelona, després de més d'un mes. Cinema: un documental, *Powaggatsi*, que vol dir vida en transformació. Amb una música incitant, «minimal», de Philip Glass, aquest film de Godfrey Reggio és una barreja de bellíssimes imatges del món de les ciutats i dels homes. En especial del món d'Àsia, Índia, Àfrica i Sud-amèrica. Les masses humanes, el treball humà, les aglomeracions urbanes, els ritus, les pobreses i les riqueses, exposades amb gran atractiu i sensibilitat, amb càmera lenta, realçades per aquesta música sincopada, insistent, seductora. Godfrey Reggio —llegeixo al programa— és un exgermà de la Salle, d'on fou expulsat a causa de les seves activitats polítiques i socials. La pel·lícula va emparada i pro-

duïda per aquest dos grans del cinema que són Ford Coppola i G. Lucas. Té unes qualitats cinematogràfiques evidents.

Sóc sedentari. M'agrada viure en un poble, i estar-m'hi. Sóc casolà. La casa és el meu territori. M'agrada la vida tranquil·la, pacífica, quotidiana, repetitiva, ordinària, fixada, segura. No m'agraden les emocions fortes, ni els sorolls, ni els trasbalsos. No m'agraden les discussions, ni els crits, ni l'oposició sistemàtica. No m'agrada l'aventura sentimental, ni el risc econòmic. M'estimo més viure al marge de preocupacions d'aquesta mena. Per tenir el cor més lliure. Tinc bon paladar per a reconèixer gustos i sabors, per a fruitar amb el tast de les novetats en la menja i en el beure. Però m'agraden més aquells plats tan tradicionals dels brous, les verdures bullides, les carns a la brasa, les amanides refrescants i la pasta italiana. I l'aigua per damunt de tot. Reconec que un bon vi i un bon formatge francès o italià fan molt de goig. Com la fruita que encara es pot menjar en aquest país. Els gelats han de ser italians. I diàriament necessito molts cafès per desvetllar-me i sentir-me estimulat al treball o a fer qualsevol cosa. Els tes freds són una bona beguda en les tardes d'estiu, després de la migdiada. A l'hivern, ben calents i amb parament joïós, per a passar una tarda amb els amics. Cada cop em fan menys gràcia els alcohols, inclòs el bourbon, que trobo tan gustós. Per a desentumir els músculs, la natació tot l'any. Dins l'aigua em sento acollit per un element molt meu: un tant per cent de mi mateix molt elevat és aigua, diu la ciència. Ho haurem de creure, posat que m'hi trobo bé. No m'agrada pujar muntanyes, però m'agrada tenir-les al davant, com a marc protector, com a paisatge. Les ciutats m'encanten per passejar-hi, per xuclar-ne la cultura, per veure-hi tanta gent. Ara bé, són un pou de solitud. En un poble es creen relacions humanes més autèntiques, i la gent no es veu obligada a desconèixer-se. En aquests moments copso la vida i cada moment com a definitiu. És un estiu de retrobament amb mi mateix. I no voldria que res em preocupés. Poc desig, poca passió, una pau gairebé monàstica.

I continuo amb descripcions a flor de pell. Necessito la migdiada, més a l'estiu que a l'hivern. Però, si molt convé, en puc passar. M'agrada dormir les vuit hores diàries. I les cançons melòdiques, què li farem! La música rock no m'agrada gens. Em molesta enormement. De la clàssica, m'estimo molt l'espectacle operístic, sobretot perquè hi ha veus humanes. Les veus femenines són les més agradables. I el «bel canto» m'encanta. Em plauen Bach —gairebé tot—, Mo-

zart, Haydn. I moltes obres d'altres tants compositors. Els dodecafònics em deixen fred. En pintura, Piero della Francesca —oh, els frescos d'Arezzo!— i tots els italians dels segles XIV i XV. També Caravaggio —un màgic de la il·luminació—. Els escriptors alemanys se'm fan espessos, però els mediterranis clars. La Bíblia és «el llibre», el meu llibre per excel·lència. Josep Pla em va captivar durant la joventut. L'he llegit tot. I Josep Carner, de llenguatge excel·lent i bonhomia brillant. També el gran Homer, que traduï Riba, el Dante de Sagarra, i De la Fontaine de Benguerel. M'agrada la poesia que fa cantarella, que afecta els sentiments, que és fàcil d'entendre i que ens deixa una finestra oberta per saber que som transcendents. Admiro la bellesa corporal, la gràcia del gest, l'expressió d'un ancià, dins el seu cos neulit o arronsat. La vida de l'home se m'apar com aquest «lloc» on es manifesta la glòria de Déu, l'esplendor del Creador. El cos d'un jove, l'eros d'una noia, són només el pas de la gràcia creadora. Tota la plenitud vindrà després, quan s'estronqui la bellesa i es perdin les facultats. Per ara, tot canta i proclama la glòria de Déu. Sortós de qui se n'adona i no s'hi entrebanca. Crec que els homes som en aquest món per ser feliços, per ser vivents: és així que donen glòria a Déu. Ell se'ns ha fet pròxim. I és un gran plaer estar en comunió amb Ell. La vida de l'home és lliure i autònoma. Per això la meua relació amb Déu és, també, no imposada, voluntària, desitjada i corresposta. Com diria un jove d'avui, «una passada»!

Llegeixo amb veritable plaer la *Fisiologia del gust o Meditacions de Gastronomia Transcendent*, del simpàtic A. Brillant-Savarin. Havia de ser un francès del XVIII. Un home agut, un gran observador, com és normal en tots els assagistes francesos, que explica amb gran gràcia el resultat de la seva mirada atenta sobre el fet culinari i l'alimentació.

Fa una bona nit. Tinc el cap espès. Ha fet calor abundosa. Em llevo d'hora. M'acosto amb un cop de cotxe a Sant Pau del Camp. En Joaquim no hi és. Deu fer vacances. Torno a casa. Vaig a missa de dotze. Hi trobo en Ramon Moix, que és regidor de festes a Castellar. Després faig unes quantes piscines. I, a refugi de la calda, no goso ni sortir a la terrassa fins a les vuit del vespre. S'ennuvola, trona, surt el sol, la xafigor va i ve. Per tot hi ha música, soroll, crits. El meu cap no troba repòs. I me'l sento enteranyinat. Fullejo diaris. Em fastigueja el grau de superficialitat d'*El País*, que feia mesos que no comprava: aquest donar per suposat que tots tenim la mateixa *in-cultura* de la postmodernitat. Sense creences, sense valors, ero-

tomaníacs, estúpids. Veig l'article d'Albert Jané sobre el llibre d'en Carles Riera, a l'*Avui*. Intento telefonar a en Carles, però no respon. Tampoc no contesta l'Andreu, que deu ser a la Savoia. Em convindria marxar un parell de dies a fer una excursió.

M'agrada escriure ran de la pluja, sota el porxo d'aquesta casa. He collit cargols. M'agraden els films de detectius. Amb intel·ligència i amb poca violència. M'agrada fer mots encreuats, resoldre enigmes.

Constato a la premsa d'aquest estiu un fenomen que era d'esperar: el retorn al fet religiós; el respecte, reivindicat de nou, envers aquest fet; l'avaluació notable que se'n fa, com a fenomen que desapareix i que reneix i es repeteix generació rere generació. Isabel-Clara Simó, Maria Aurèlia Campany, Alberto Díaz-Rueda, Baltasar Porcel i d'altres reivindiquen la transcendència. Alguns s'apunten al moralisme nou que es predica —davant el fracàs, diuen, on la llibertat sense sentit ens ha dut. Molts senten terror davant les angoixes que passen o poden passar els seus fills. Ells, que de joves van fer el trencament amb l'Església, ara se la miren com la institució més segura, amb més credibilitat, més acostada a l'home modern. I precisament l'Església, i no qualsevol altra entitat que parli de transcendència. L'article d'Alberto Díaz-Rueda a *La Vanguardia* del 21 d'agost conclou: «Tal vez ha llegado la hora de que se produzca la única revolución verdadera que existe: la del ser humano como ente espiritual».

23 d'agost de 1989. Haig de consultar el diari per saber quin dia és. Ahir, a casa dels March, que tenen el torinès Mario uns dies a Barcelona. Paella, sangria i una plata de figues que els he dut jo de Castellar. Havent dinat, pugem en Mario a Montserrat. Paisatge magnífic, dins de la sequera estiuenca. Vespres que ens enamoren, l'església plena, el cant de la Salve de l'escolania. A fora, el vent de la posta, el silenci, desert de turistes. A Barcelona, sopem en un restaurant xinès de Gràcia, al carrer Montseny, molt econòmic i casolà. Ens atenen amb una cortesia delicada i senzilla. Fem projectes per passar el cap de setmana al Pirineu.

Començo a llegir un llibre molt orientador: *Adulto y cristiano. Crisis de realismo y madurez cristiana*, de Javier Garrido. Explica la psicologia de la meua edat. I ajuda tant a comprendre's des del punt de vista psicològic com des del punt de vista cristià. Essent el

punt de vista religiós el més integrador, global i capaç de donar explicació i sentit a tota la fenomenologia personal d'aquesta edat. M'ajuda, perquè m'hi reconec.

M'ha de venir a veure l'Albert S. Al poble, la vida reemprèn la seva marxa: hi ha més gent, més moviment, més comerços oberts. Visc dies estranys, «singulars», cap mena d'ansia, un dolç estar-en-el-món, sense cap fita obsessiva, sense cap entrebanc greu, una nova obertura a Déu des d'una situació d'equilibri recobrat. Vacances, descans, pregària, silenci, tot aturat, percepció més eficaç de mi mateix. De nou, reinterpretar la pròpia vida. A cada tombant, Déu interpel·la i ensenya el seu rostre amable, ofereix la seva mà. Ahir varen venir en Josep Maria amb la Leticia. Impressions del viatge a Egipte. Diu que m'ha dut una xil·laba. La Leticia —13 anys— es troba en el punt dolç de l'adolescència: rialles sense sentit, despertar a la vida, alegria de ser en el món, alegria hormonal, visceral, espontània, inevitable.

31 d'agost de 1989. La consciència de finitud. Després d'un any d'haver enterrat la seva dona —la tia Rosa—, el meu oncle Esteve —70 anys i bona salut—, va passar ahir per una seriosa intervenció de càncer de colon. La meva tia Rosa va patir durant set anys tantes altres intervencions, també a causa del càncer. El meu oncle no havia tingut mai res. Aquest primer any de viudetat s'acompanyava de la pau i del descans de no haver de cuidar més la malalta, ni haver de patir veient com patia. Ha durat ben poc l'època tranquil·la. De sobte, ens diu, et trobes reclòs al llit d'un hospital, foradat, cosit, endollat a una colla de tubs, amb respiració assistida, apedaçat i «sabent de quin mal has de morir». Quan ens arriba aquest moment, se'ns presenta a tots el desenllaç, no per retardat inevitable, del nostre destí. Ja pobres, malalts, sofrents, els homes només podem reconèixer la grandesa de Déu i confiar-nos a la seva pietat. Quan no som res, tot és a punt perquè Ell ens re-faci.

Aquests dies passats: retorn a la feina, el tràfic altra vegada, sopar a can Martinet amb l'Albert S. i la Sònia. Ve en Joel a casa. Té uns vuit anys espavilats i xerraires. Conversa amb en Ramon Moix sobre col·laborar a *Forja*. Ha refrescat.

Setembre. Festa Major. Dies de veure gent. Trobo la Teresa Vilarmau, voltant pel poble amb uns amics. Passegem pels carrers engalanats. Afluència de visitants. Concert a la Nau de la plaça Major. Tem-

pesta i trons de diumenge. Tarda: veig l'Albert B. Li dono l'entrada per al Liceu. Content. Em du a casa seva a sentir música. Avui ve la Carme S. amb l'Andreu. He reservat taula a la Fonda Pi. M'he ofert a Mn. Miquel per a catequesi de joves. Dies agradables. Sento que es va consolidant la meva edat madura. La casa nova avança: ja aixequen parets.

Veure en els altres allò que poden arribar a ser. I convèncer els qui els envolten que hi tinguin confiança. Creure que, si se'ls dóna confiança, poden arribar a ser i a fer.

Diumenge nit. La Polar al punt més alt, radiant, al bell mig de la carretera. Cansat de les converses a Barcelona. Canvis propers en el treball. Ganes que «promocioni» per part dels altres. A mi tant me fa. Voldria tranquil·litat. I anar empenyent la vida. El pensament de la mort és present. Sé que hi vaig. La mort, portal de la plenitud. Ara que ja he après a re-fiar-me.

Tornar a retrobar el silenci, el lloc de Déu íntim, personalíssim, profund, misteriós. Silenci: preludi, avantsala de l'eternitat. Déu s'hi revela com a Déu que surt del silenci etern per al món. El Déu que surt del seu espai de glòria. Per escampar al món la seva glòria: que visquem! Tot és gloriós.

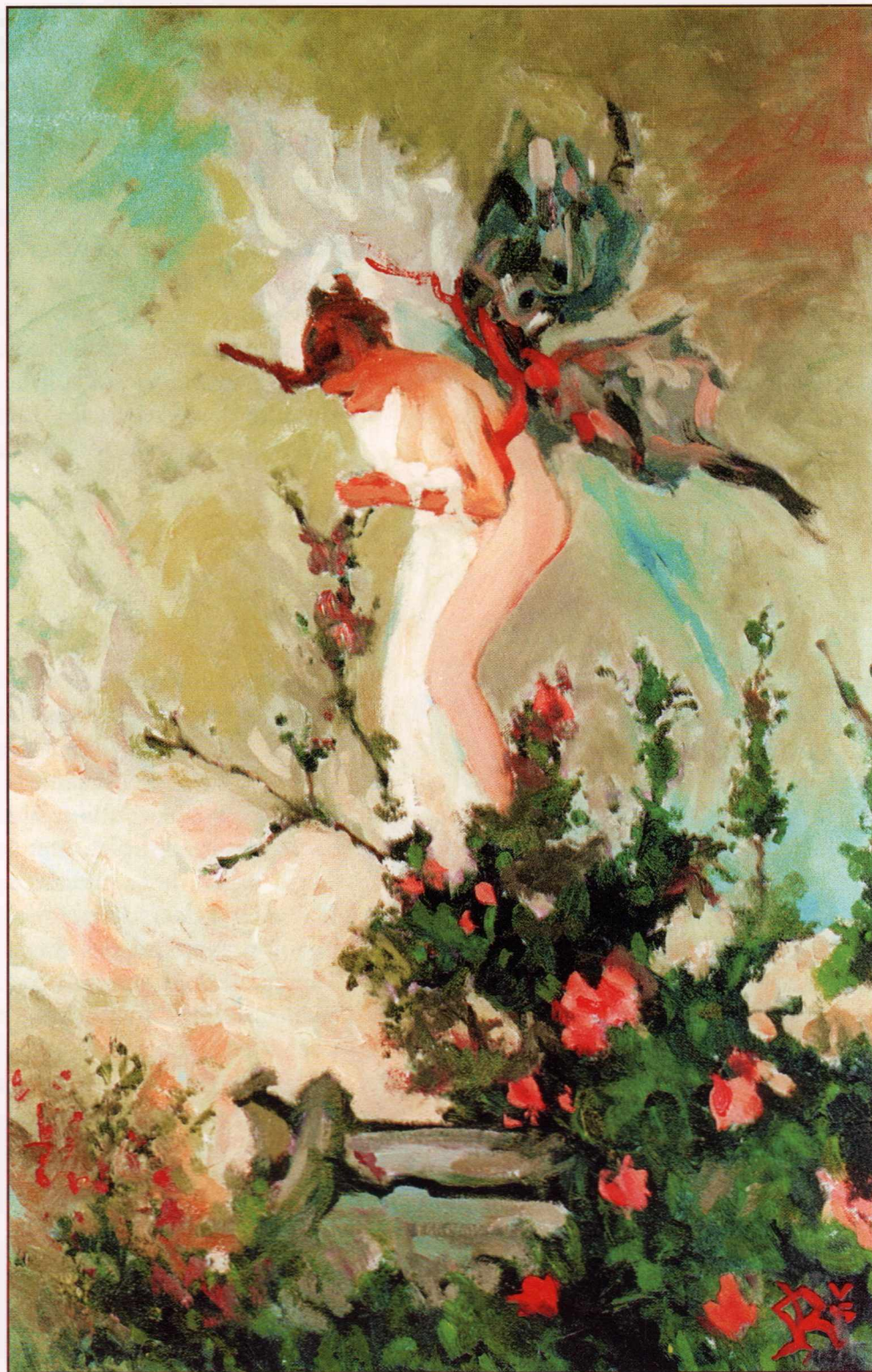
Intervenció enmig dels conflictes: Parlar amb tothom. Descobrir en tothom els desigs, necessitats, anhels, il·lusions, possibilitats. Fer comprendre als altres les raons dels opositors. Establir el diàleg. En pau. Amb respecte profund envers cada persona.

Diumenge solitari. La tardor. Em llevo d'hora. A missa primera, hi ha ben poca gent. Compró els diaris. Vaig a la piscina. Una bona estona de natació. Duc el cotxe a rentar. Tinc un fort dolor a la planta del peu esquerre. Llegeixo diaris al jardí, sota l'ombra de l'abet. Havent dinat, surto a caminar, malgrat el peu, sota el sol dolç de la tarda, pels camins silenciosos dels voltants de Castellar. L'estiu ha desaparegut. Mentalment, dono voltes a un poema que fa dies que em balla pel cap:

*Ja decantat del més extrem desig,
esguardo el món amb ulls curulls de pau,
que sóc germà de tot, de res esclau...*

Dani Coma

L'ARC DELS SENTITS

Pintura de Roger Alamany

I

Deixo el tast del present
 parpellejar fins a cansar-se
 per adormir-me distret en
 l'absència del propi temps,
 assedegat de mi mateix.
 Em moc silencios i caut
 pels camins d'aquesta
 cridanera senda hostil.
 M'acull un desànim seriós
 d'ençà que creixo i un recel
 ominós que envigora la parla
 i desferma, com ans solia, la
 fellonia ingrata de la paraula.
 Reposo gelós al racó de
 sempre i m'escric l'estirp
 a cops de vida, com sempre.

II

Responc la hipòcrita rialla
 del senzill amb un xiuxiueig
 feble i dolencós que em va glaçant,
 a mesura que entenc la vida,
 la resta del repertori adust.
 Perquè entendre és confondre i
 condemnar la ignorància a la
 ciència inhàbil de la raó.
 Procuro plagiar els pensaments
 dels pinzells juvenils més
 propers a mi i etzibar versos
 diversos per tal d'acréixer
 altre cop la vivència i no pas
 creure que la podré entendre.

III

Un peresós esclat, deixeble
 dels meus capricis, s'allunya
 eixugant els degotalls de la
 meua infància i ensopeix la
 precisió dels propers detalls,
 que fugen atuits per l'enyorança
 aprensiva i se'n desacostumen.
 Aturen el vol, de tant en tant,
 per referir-se a la gelosia envers
 l'antic instant i s'enlairen
 indiferents als ulls dels que
 no volen per por d'equivocar-se.
 Si pogués llançar-me a viure
 deixaria ancorades les paüres
 al dubte i em creuria capritxós
 i versàtil per tal de sobreviure.

IV

A contracor, tancaré les tristes
 parpelles, penades per l'instant,
 per tal de fer desfer la intuïció
 i capissar més intensament la vida.
 Reposaré a la susceptible alcova del
 conformisme dispeser i em banyaré en
 l'algid basal de l'adúltera compassió.
 L'avarícia espatlla la perspicàcia
 i confon genialitat amb ingenuïtat.
 Tanmateix, l'embranchida que l'encega,
 afebleix la picardia de l'inconscient
 i accentua la tasca del sofert que
 s'adapta a l'austera faïçó del moment
 per reafirmar l'elegància dels sentits.

V

Cavalco despert en l'hospici de
l'atzucac paradisiac de l'absurd
colpidor i l'instint manifasser,
on llegeixo a penes els traços
del record i m'escric, tremolós,
un futur desatès potser pel desús.
Desconec les lectures que cal
fer-ne i m'intueixo sorprès per
l'absència de credibilitat en
la pròpia profunditat del ser.
Em desentenc del rondineig i
la plenitud de la intuïció per
deixar que l'atzar m'esbossi la
mort, però altre cop, l'absència
de l'ésser debilita l'essència
del dubte, i torno cec al record.

VII

Escapço el gentil deix
senzill i literat del
culte silenci, on el
sòrdid bronzit de la
còlera isarda defereix
un recelós sentit.
L'estrep de l'inefable
n'entristeix el rostre
i n'enfada el diàleg amb
la bogeria eixordadora
d'un retrat inscrit a
cegues per l'instint.
Un mirall insípid m'eriça
la pell insana, però per
dins, m'hi rabejo en pau;
com somicant en delit.

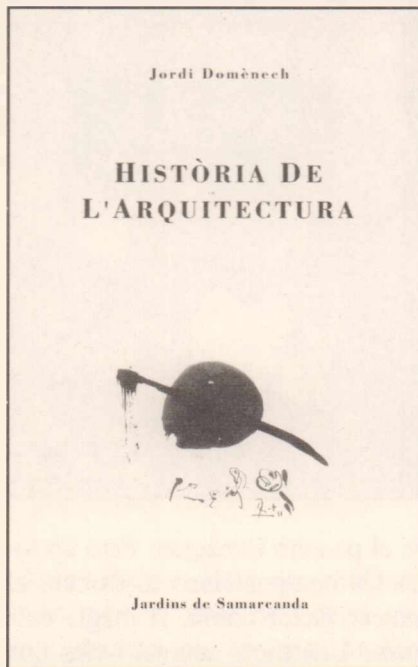
VI

També d'aquest soroll de fons
adscrit als límits de la remor
en treuré delícies sonores que
s'adiguin de reüll a l'infinit.
Tempten el desesper estèril
d'un silenci que s'endinsa en
la rudesia satírica del precís.
Una convulsa capa de pols
s'estira sobre la indeleble
coral de sons inquiets.
S'escriu un perfum inefable
nafrat d'estones de plenitud
i complaença que desborda el
menester d'un monòleg eremita.

COMENTARIS DE POESIA

El passat Sant Jordi van aparèixer a Castellar dos llibres de poesia: *La barqueta*, del castellarenc Joan Pinyot i *L'ocell imperfecte*, de Josep-Ramon Bach, col·laborador d'ARTILLETRES. Mesos abans havien aparegut *Història de l'arquitectura*, de Jordi Domènech, i *Oi, Eloi?*, de Miquel DescLOT, també col·laboradors d'aquesta revista. Tot seguit us parlem d'aquests quatre llibres de poesia.

DOMÈNECH, Jordi: *Història de l'arquitectura*. Jardins de Samarcanda, 10. Barcelona, 1995. 71 pàgines.

«Ho duia en el pap i ho havia de dir»

La cultura és un circ. Així ho afirmava fa pocs dies, en el diari *El País*, el poeta Àngel González. Crec que té tota la raó. Tanmateix, qui verament estima el món de l'art i de les lletres sap prou bé que ha de fugir dels embolcalls lluminosos que s'encenen i s'apaguen. La mediocritat necessita fer soroll per dissimular les seves mancances i, com una regla de tres que mai no falla, com més cridaner és un embolcall, molt més magre és el seu contingut.

Per altra banda, també sabem prou bé que el veritable creador mai és fill de la seva època. La seva obra, lluny dels fàcils aplaudiments que més ràpidament emmudeixen, segueix el difícil camí de la qualitat isolada. La gosadia d'un treball que lleva fruits al marge de venerades directrius o papiroflèxiques innovacions encara està penada per la llei immobiliària dels insignes corifeus.

És injust i vergonyós que l'atenció de la crítica i el reconeixement ins-

titucional exigeixin submissió als canons establerts.

És injust i vergonyós que l'atenció de la crítica i el reconeixement institucional, d'esquena a la vida, cobejant la mort, commemorin ostentosos centenaris i altres pòstums celebracions.

És injust i vergonyós que, a hores d'ara, el poeta Jordi Domènech, hereu directe d'una tradició cultural inquieta, i autor entre d'altres de dos llibres cabdals (*En comptes de la revolució* i *Història de l'arquitectura*) en el marc de la poesia catalana contemporània, sigui tan poc (re)conegut.

Amant del risc i la perfecció, de la quotidianitat i de la recerca, Jordi Domènech, arquitecte del mot, basteix un edifici poètic rigorós, original i ple de vida; un edifici poètic d'on són desallotjades tota mena de camàndules, carrincloneries i altres voltes ploraneres entorn del melic. La vida vessa vida i l'esperança és acció: mai la passa agemolida ni el record repapiejant de l'estiu en els llargs dies d'hivern, mai l'abjecte buidarada de l'acòlit disfressat de capellà, ni l'impacte pirotècnic d'artificis rutilants. La poesia de Jordi

Domènech no tira la pedra i amaga la mà. El bo i el dolent és agudament observat:

Rendeix

*el llit de tub de ferro pintat blanc
la taula de pollanc amb l'hule verd,
quadriculat i amb flors i la maleta
negra...*

detallat:

Ossos minúsculs

*(reliquiari), rosegons de coca
(berenador), fulles de magnòlia
(bordell), fems (reencarnació).*

ordenat:

*Això / Acroteri / Cornisa / Fris /
Arquitrav / Àbac / Equi / Collari /
Traqueli / Hipotraqueli / Fust /
Estilòbat / Estereòbat / ...*

constatat:

setanta-dues poses

*de deu per quinze, quaranta-set
de les quals són en color i la resta
en blanc i negre.*

o també:

*Pesa uns nou-cents cinquanta grams i fa
uns vint-i-tres centímetres de llarg
i tres de gruix; conserva encara restes
de l'argamassa que van fer servir
per enganxar-lo a la paret.*

La maduresa creativa de Jordi Domènech, fruit d'una frondosa militància cultural, una riquesa inaudita del lèxic i un domini matemàtic de l'ofici de poeta, li permet, amb la tenacitat d'un pioner, endinsar-se i avançar per terrenys desconeguts, on fins ara mai hi havia arribat la mà de la poesia catalana. Jordi Domènech, com tots els grans creadors que l'han precedit, llega al patrimoni cultural de la humanitat una nova manera de viure, veure i entendre allò que fa. Tanmateix, Jordi Domènech no ha acomplert el requisit necessari i indispensable per ser valorat com es mereix: encara viu. Pessoa, Rimbaud i molts altres podrien parlar abastament sobre aquest tema.

MARCEL AYATS

DESCLOT, Miquel: *Oi, Eloi?*. La Galera, «El corsari, 10». Barcelona, 1995. 103 pàgines.

Poesia per a infants

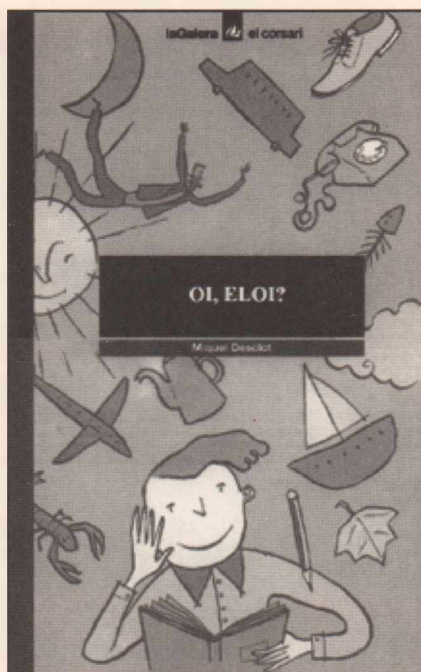
Immersos en l'edat de la imatge i del mínim esforç imaginatiu i mental, ens arriba a les mans un llibre que permet fer diversos viatges pel camí de la fantasia i la imaginació.

Dins l'època de la informàtica, dels videojocs, de la realitat virtual, encara trobem persones que manifesten i expressen la seva creença en la màgia de les paraules, i que ho fan a través del gènere més musical i rítmic des de l'inici dels temps: la poesia. Però no una poesia d'elit, tancada i minoritària, sinó cançons, versos i poemes per als més menuts de la casa que, de fet, són els més selectes de tots, ja que els infants saben molt millor que els adults el que els agrada i el que no, i els costa molt poc abandonar un llibre que no atrau la seva atenció.

Oi, Eloi? és un llibre de poesia infantil on les paraules i la seva màgia fan obrir ulls i boques als menuts deixant-los embadalits, no només davant les cançons amb elements més tradicionals, com les bruixes i les fades, sinó també amb aquelles que parteixen d'elements que formen part del seu món més quotidià, com «El casament del llapis i la goma».

Amb *Oi, Eloi?* a les nostres mans, també veiem els rostres penserosos dels nens mentre nosaltres els llegim divertides endevinalles i ells intenten esbrinar quin és l'aparell que enraona sense boca o l'estrella que brilla a la paella.

Aquest és un llibre on trobem diversitat de composicions: cançons que ens transporten pels més diversos indrets, des de Maó fins a Santa Fe; embarbussaments de toia mena, fins i tot pel mal de panxa; contes breus com el del rei a qui li agrada-

va el pa amb tomàquet. Però en totes les composicions hi trobem el mateix factor comú, la màgia dels mots. Uns mots acurats i rics que desperten el pensament fins i tot dels més petits, d'aquells que tot just han començat a confegir els seus propis mots. Però que també desperten a aquells que cada dia tenen més codificats els missatges i que no poden viatjar al món meravellós perquè no se'ls deixa ni temps ni espai mental per fer-ho. És per això que s'agraeix que encara hi hagi persones com en Miquel DescLOT que s'escarrassin per crear aquests mots plens d'un ritme que se t'enduu gairebé sense voler i que et transporta més enllà de les paraules.

MONTSERRAT DEULOFEU

PINYOT, Joan: *La barqueta*. Columna, 175. Barcelona, 1996. 100 pàgs.

La ironia de *La barqueta*

Des de temps immemorial l'home —espècie— s'ha emmirallat en els animals per poder reflexionar més bé sobre la seva pròpia realitat. Ja els

antics i saberuts grecs sabien que la guineu simbolitzava l'astúcia, el lleó la força i l'ibis l'essència d'allò sagrat. Al llarg de la història hi ha hagut escriptors que tot reflexionant i moralitzant sobre els defectes de la humanitat han explicat històries d'animals ben humanes: Isop, Ramon Llull, La Fontaine, Samaniego, Pere Quart, la pròpia imaginativa popular, a través de contes transmesos oralment o bé a través de recol·lectors com els germans Grimm, Andersen, etcètera.

Joan Pinyot i Garròs, a darreries del segle XX, ha volgut, premeditadament i sense traïdoria, reprendre una tradició quasi trimil·lenària. I ho ha fet prenent com a base la gran falla sobre els animals que ens ha llegat la nostra tradició religiosa més important: la Bíblia, en la història de l'Arca de Noè. I ho ha fet a partir de la nostra tradició literària més recent: el *Bestiari* de Pere Quart.

Miquel DescLOT ho destaca, a la presentació: l'homenatge al castellarenc Joan Oliver «Pere Quart» és evident. No cal repetir els arguments exposats per DescLOT. Però no passa d'això: d'un homenatge i d'un cert eco perequari en els mots de Pinyot. Sobretot, però, pel fet que l'autor utilitza la mateixa arma que Pere Quart: la ironia.

A través d'aquesta visió irònica dels animals que desfilen a la rampa d'ascens d'una suposada arca de Noè (modesta *barqueta*, segons Joan Pinyot, que es vol mantenir en la discreció dels que escriuen des dels rengs d'allò que hom anomena [falsament, per suposat] *poetes aficionats*), el pediatra castellarenc retrata, adés amablement, adés amb un pèl de capteniment correccionista, adés renyant sense pal·liatius la humanitat sencera: un Noè tenyit d'ecologista impotent sobre qui recau el pes de les malvestats dels seus congèneres, el muntanyenc imprevisible com la cabra, el fals camell (el que no té gep a l'esquena, en tot cas un os) el/la presumit/da que cerquen la imitació del lleó en l'endrega dels

DESCLOT, Miquel: *Oi, Eloi?*. La Galera, «El corsari, 10». Barcelona, 1995. 103 pàgines.

Poesia per a infants

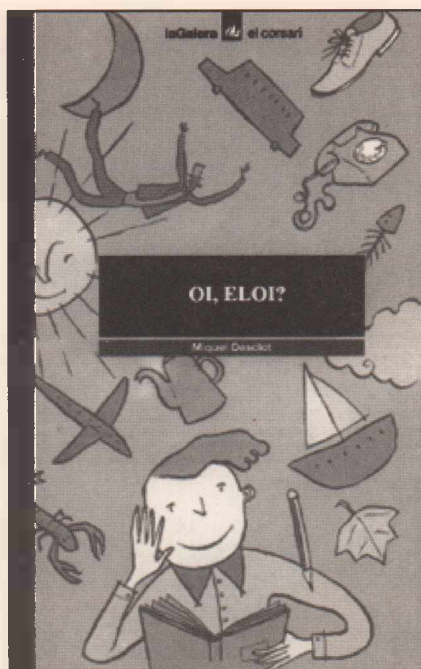
Immersos en l'edat de la imatge i del mínim esforç imaginatiu i mental, ens arriba a les mans un llibre que permet fer diversos viatges pel camí de la fantasia i la imaginació.

Dins l'època de la informàtica, dels videojocs, de la realitat virtual, encara trobem persones que manifesten i expressen la seva creença en la màgia de les paraules, i que ho fan a través del gènere més musical i rítmic des de l'inici dels temps: la poesia. Però no una poesia d'elit, tancada i minoritària, sinó cançons, versos i poemes per als més menuts de la casa que, de fet, són els més selectes de tots, ja que els infants saben molt millor que els adults el que els agrada i el que no, i els costa molt poc abandonar un llibre que no atrau la seva atenció.

Oi, Eloi? és un llibre de poesia infantil on les paraules i la seva màgia fan obrir ulls i boques als menuts deixant-los embadalits, no només davant les cançons amb elements més tradicionals, com les bruixes i les fades, sinó també amb aquelles que parteixen d'elements que formen part del seu món més quotidià, com «El casament del llapis i la goma».

Amb *Oi, Eloi?* a les nostres mans, també veiem els rostres pensarosos dels nens mentre nosaltres els llegim divertides endevinalles i ells intenten esbrinar quin és l'aparell que enraona sense boca o l'estrella que brilla a la paella.

Aquest és un llibre on trobem diversitat de composicions: cançons que ens transporten pels més diversos indrets, des de Maó fins a Santa Fe; embarbussaments de toia mena, fins i tot pel mal de panxa; contes breus com el del rei a qui li agrada-

va el pa amb tomàquet. Però en totes les composicions hi trobem el mateix factor comú, la màgia dels mots. Uns mots acurats i rics que desperten el pensament fins i tot dels més petits, d'aquells que tot just han començat a confegir els seus propis mots. Però que també desperten a aquells que cada dia tenen més codificats els missatges i que no poden viatjar al món meravellós perquè no se'ls deixa ni temps ni espai mental per fer-ho. És per això que s'agraeix que encara hi hagi persones com en Miquel DescLOT que s'escarrassin per crear aquests mots plens d'un ritme que se t'enduu gairebé sense voler i que et transporta més enllà de les paraules.

MONTSERRAT DEULOFEU

PINYOT, Joan: *La barqueta*. Columna, 175. Barcelona, 1996. 100 pàgs.

La ironia de La barqueta

Des de temps immemorial l'home —espècie— s'ha emmirallat en els animals per poder reflexionar més bé sobre la seva pròpia realitat. Ja els

antics i saberuts grecs sabien que la guineu simbolitzava l'astúcia, el lleó la força i l'ibis l'essència d'allò sagrat. Al llarg de la història hi ha hagut escriptors que tot reflexionant i moralitzant sobre els defectes de la humanitat han explicat històries d'animals ben humanes: Isop, Ramon Llull, La Fontaine, Samaniego, Pere Quart, la pròpia imaginativa popular, a través de contes transmesos oralment o bé a través de recol·lectors com els germans Grimm, Andersen, etcètera.

Joan Pinyot i Garròs, a darreries del segle XX, ha volgut, premeditadament i sense traïdoria, reprendre una tradició quasi trimil·lenària. I ho ha fet prenent com a base la gran falla sobre els animals que ens ha llegat la nostra tradició religiosa més important: la Bíblia, en la història de l'Arca de Noè. I ho ha fet a partir de la nostra tradició literària més recent: el *Bestiari* de Pere Quart.

Miquel DescLOT ho destaca, a la presentació: l'homenatge al castellarenc Joan Oliver «Pere Quart» és evident. No cal repetir els arguments exposats per DescLOT. Però no passa d'això: d'un homenatge i d'un cert eco perequari en els mots de Pinyot. Sobretot, però, pel fet que l'autor utilitza la mateixa arma que Pere Quart: la ironia.

A través d'aquesta visió irònica dels animals que desfilen a la rampa d'ascens d'una suposada arca de Noè (modesta *barqueta*, segons Joan Pinyot, que es vol mantenir en la discreció dels que escriuen des dels rengs d'allò que hom anomena [falsament, per suposat] *poetes aficionats*), el pediatra castellarenc retrata, adés amablement, adés amb un pèl de capteniment correccionista, adés renyant sense pal·liatius la humanitat sencera: un Noè tenyit d'ecologista impotent sobre qui recau el pes de les malvestats dels seus congèneres, el muntanyenc imprevisible com la cabra, el fals camell (el que no té gep a l'esquena, en tot cas un os) el/la presumit/da que cerquen la imitació del lleó en l'endrega dels

EN LA MORT D'ANTÒNIA BUIXADÉ

Amb la mateixa discreció amb què va viure, va morir l'Antònia Buixadé el passat 19 de maig. Em vaig assabentar del seu traspàs quan ja era enterrada, cosa que em va doldre molt. Jo la vaig conèixer arran de les col·laboracions que va fer setmanalment a *Forja* durant mig any, del juny al desembre de 1979, sota l'epígraf «Esbós» i amb el pseudònim de Sabina. L'havia animada a fer-ho Mn. Jaume Rafanell, desitjós d'ampliar el nombre i el signe dels col·laboradors de *Forja*, ja que l'Antònia Buixadé era militant del PSUC.

L'Antònia era una lletraferida autodidacta. Li agradava molt llegir de tot, novel·la, assaig històric, poesia... tant en català com en castellà. En aquest sentit era una de les persones que més llibres sol·licitava en préstec a la biblioteca.

Al llarg de la seva vida va col·laborar en moltes iniciatives culturals castellarenques i també en l'edició de la primera època de *L'Amic*, una publicació mensual de la desapareguda Associació de Veïns Sant Esteve, i que va tenir una vida relativament curta.

La relació més intensa que

vaig mantenir amb l'Antònia va ser quan vam coincidir com a regidors de l'Ajuntament en el primer període postfranquista, 1979-83. Jo era en l'equip de CiU i ella en el d'Unitat d'Esquerreres en representació del PSUC. Hi va accedir en el 1981 com a conseqüència de les dimissions produïdes en aquella etapa tan traumàtica.

Sempre la recordaré pels fets esdevinguts el 23 de febrer del 1981 quan el general Tejero va irrompre violentament en el Congrés de Diputats de Madrid disposat a posar punt final a la incipient democràcia.

Jo havia anat a una reunió a l'Ajuntament, quan em vaig trobar a l'escala el Joan Farrerons que m'ho va comentar. De seguida vaig veure en Miquel Pont,

accelerat com sempre, telefonant a tothom a la recerca de més informació. Tots estàvem molt preocupats. Aleshores l'Antònia Buixadé em va dir que aquest cop d'estat no tenia perquè reeixir necessàriament, que durant la República n'hi va haver molts de frustrats. Això em va animar, i a la fi va mostrar la seva clarividència.

Uns anys després va col·laborar en la creació d'aquesta revista, ARTILLETRES. Hi va publicar en el primer número unes ressenyes de llibres d'autors castellarencs. Malauradament aviat ho va deixar córrer perquè deia que les seves aportacions eren de poca qualitat. Va fer el mateix que amb *Forja*, *L'Amic*, etc.

De fet l'Antònia era una dona pessimista i amb un complex d'inferioritat que va arrossegar tota la seva vida, marcada en bona part per l'afusellament del seu pare, Valentí Buixadé, a càrrec dels franquistes poc temps després d'acabada la guerra civil. La postguerra va ser extremament difícil per a dues dones que havien perdut el marit i el pare.

Poques setmanes abans de morir la vaig trobar al Passeig i encara vam fer petar la xerrada, com tantes vegades, parlant de política. La vaig veure molt pessimista i desencanyada per la situació general, i la veritat és que aquesta vegada no la vaig saber animar...

JOSEP RAMON RECORDÀ

NOTA DE LA REDACCIÓ: A partir d'aquest any apareixeran 3 números d'ARTILLETRES

Amb motiu dels 10 anys d'ARTILLETRES vam decidir fer un esforç per augmentar el nombre d'exemplars d'aquesta revista: de dos a tres anuals: per Sant Jordi, Festa Major i Nadal.

L'augment del nombre d'edicions, així com el de pàgines i fotografies a color, ens porta lògicament a

modificar el preu de venda i de subscripció, que, tal i com constava en l'anterior número, serà de 2.500 pessetes per a l'any 1996, amb el benentès que el preu per exemplar no augmenta per als subscriptors. Esperem seguir comptant amb la col·laboració de tothom.

ARTILLETRES - Any 10 - Núm. 22 - Setembre 1996

Direcció i coordinació:

Josep Ramon Recordà

Col·laboren en aquest número:

Joan Blanquer, Miquel Descot, Fina Rifà, A. Ràfols-Casamada, Josep R. Recordà, Jordi Coca, Jacint Torrens, Antoni Costa, Dani Coma, Roger Alamany, Marcel Ayats, Montserrat Deulofeu, Gustau Erill.

Edita: Artilletres

Av. Josep M. Valls, 35 -08211 Castellar del Vallès

Imprimeix: Castellargraf, S.L.

Dipòsit legal: B. 14.427 - 1986

Portada: pintura de Ràfols-Casamada (1983)

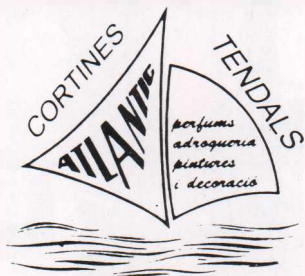
Preu d'aquest número solt: 900 ptes.

Preu de subscripció any 1996: 2.500 ptes.
(3 números)

Bona Festa Major

ATLÀNTIC

Carrer Major, 120 - Tel. i Fax: 714 78 03
CASTELLAR DEL VALLÈS

Jordi
casa Germans Masaguer, S.L.

Joieria - Relotgeria - Objectes regal

Barcelona, 11
Telèfon 714 55 95
CASTELLAR DEL VALLÈS

Rascuet

immobiliària - enginyeria - construcció

Major, 98 - Tel/Fax 714 40 34
08211 Castellar del Vallès

CAL SANS

Sant Jaume, 17 - Telèfon 714 53 40

08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

FARMÀCIA

M. DOLORS ROS
AVDA. SANT ESTEVE 71 7145025

NUVIES

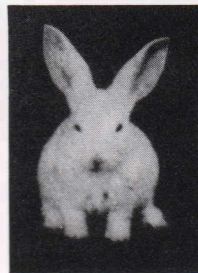
Av. Sant Esteve, 112-120

Tel. 714 47 60

CASTELLAR DEL VALLÈS

IMMOBILIÀRIA / ENGINYERIA / CONSTRUCCIÓ
C/ Clavé, 7 - Tel. 714 52 85 - Castellar del Vallès

Bar-Restaurant

FRUTOS

CASA PIONERA
DEL
CONEJO AL AJILLO

Lleida, 12 - Tels. 714 64 49 - 714 26 31
CASTELLAR DEL VALLÈS

Castellà Canudas

LLUM - FORÇA - AIGUA - CALEFACCIÓ

Clavé, 11 D - Tel. 714 59 06
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

DE COLOR VERD

Cra. de Prats, Km 8,8, direcció S. Llorenç Savall
Davant entrada Airesol B
Tel. 714 75 07 - Castellar del Vallès

CENTRE DE JARDINERIA

Disseny, construcció i manteniment de jardins
Neteja de parcel·les i boscos

CM62
INFORMÀTICA

TOT
PER A LA
INFORMÀTICA

ORDINADORS PERSONALS,
COMPLEMENTS, LLIBRES I TOTA MENA DE
SERVEIS INFORMÀTICS

Carrer Major, 62 - Tel. 714 66 66 - Castellar del Vallès

Major, 54 • Tels. 714 54 38 - 714 28 20
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

AUTOCARS

Raya

SERVEIS DISCRECIONALS, EXCURSIONS
SERVEIS A FÀBRIQUES I COL·LEGIS

Sala Boadella, 3 - Local 1
Tel. 714 20 00 - Fax 714 22 76
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

JUGUETS - ESPORTS - PAPERERIA
TROFEUS ESPORTIUS - REGAL INFORMAL

STOP

Major, 56-58 - Tel. 714 60 55
Ctra. Sentmenat, 78 - Tel. 714 28 74
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Festa Major 1996

13, 14, 15 i 16 de setembre

Una festa major de...

Ajuntament de
Castellar del Vallès

Fets de la Història de Catalunya

Efemèrides de l'any

Òmnium Cultural us presenta la següent llista de fets rellevants per commemorar aquest any 1996, per tal de fomentar-ne la celebració

ANY	ANIVERSARI ¹	FET	ANY	ANIVERSARI ¹	FET
1046	950-	Mor l'abat Oliba, bisbe de Vic i abat de Ripoll i de Cuixà, promotor de les assemblees de la pau i la treva de Déu i impulsor de la cultura catalana naixent.	1846	150-	Comença al Principat la Guerra dels Matiners . Carlins i federals s'enfronten a un estat liberal unitarista que no dona resposta a les demandes econòmiques i polítiques de Catalunya.
1171	825-	Conquesta de Terol per Alfons I de Catalunya-Aragó.	150-		Creació de l'Escola Normal de Barcelona.
1196	800-	Pere I el Catòlic accedeix al tron de Catalunya-Aragó, després de la mort del seu pare, Alfons I.	150-		Neixen l'eclesiàstic Jaume Collell , impulsor d'una alternativa catòlicocatalanista a l'integrisme, l'empresari i mecenes Eusebi Güell , l'obrer i dirigent federalista Baldomer Lostau , que participa en l'intent de proclamar l' Estat català de 1873 , el novel·lista Narcís Oller , màxim representant del realisme a Catalunya, i Josep Torras i Bages , bisbe de Vic i principal teoritzador del catalanisme conservador d'arrel catòlica.
1296	700-	Frederic II, fill de Pere II de Catalunya-Aragó es proclamat rei de Sicília.	1871	125-	Apareix La Renaixensa , revista cultural de caire conservador que esdevindrà el principal vehicle per a la formulació del catalanisme polític.
1346	650-	Ferrer Bassa comença les pintures murals al monestir de Pedralbes de Barcelona, la seva obra més important.	125-		Neixen el dramaturg Ignasi Iglésias i el compositor Amadeu Vives .
1371	625-	La revinguda de l' epidèmia de pesta a Catalunya provoca la denominada mortaldat dels mitjans.	1896	100-	Arran de l'atemptat del carrer de Canvis Nous s'iniciarà una onada de repressió militar contra el moviment anarquista, que culminarà amb les cinc penes de mort i les vint de presó dictades al tristament cèlebre procés de Montjuïc .
1396	600-	Mort de Joan I i inici del regnat de Martí l'Humà, darrer rei del casal de Barcelona .	100-		Fora agitació rabassaire, especialment intensa al Penedès, a causa dels desastres causats per la fil·loxera.
1521	475-	Apareix a València la primera edició de Blanquerna , de Ramon Llull.	100-		Es presenten a la Universitat de Barcelona les primeres radiografies realitzades a l'estat espanyol , obra d' Artur Bofill i d' Eduard Fontserè .
1571	425-	L'esquadra cristiana, amb una nodrida presència de naus catalanes, derrota el turc a la batalla de Lepant , en una victòria que serà molt celebrada arreu del Principat.	100-		Primeres projeccions de la cinematografia dels germans Lumière a Barcelona.
1596	400-	Francesc Oliver de Boteller , abat de Poblet, president de la Generalitat.	100-		L'Orfeo Català , estrena el seu nou himne, El cant de la Senyera , amb música de Felix Millet i lletra de Joan Maragall.
1621	375-	Accedeix al tron Felip IV de Castella i III d'Aragó, decidit impulsor, conjuntament amb el seu primer ministre el comte-duc d'Olivares, del projecte absolutista de castellanització i uniformització dels diversos regnes peninsulars .	100-		L'estat espanyol a través de la Direcció General de Correus i Telègrafs, prohibeix parlar en català per telèfon .
1721	275-	Institucionalització definitiva dels Mossos d'Esquadra .	100-		Naixement del periodista, biògraf i poeta Joan Alavedra .
1746	250-	Mort de Felip V, rei d'Espanya que va dissoldre les institucions de govern dels Països Catalans i introduí el centralisme uniformista a l'estat espanyol.	100-		Neixen els escriptors Joan Crexells , Joan Estelrich i Josep M. Millàs-Raurell , el gramàtic i membre del Partit Català Proletari Manuel González i Alba , el dirigent marxista Joaquim Maurín, fundador del Bloc Obrer i Camperol, el pintor Ricard Mariet , el psiquiatre Emili Mira , l'escultor Enric Monjo , i el líder anarquista Buenaventura Durruti , nascut a Lleó però que centrà la seva actuació a Catalunya.
1771	225-	El bisbe de Vic, Bartolomé de Sarmentero, promulga un decret ordenant que es prediqui únicament en castellà .	1921	75-	La Mancomunitat de Catalunya crea, entre altres organismes, el Servei Meteorològic de Catalunya , dirigit per Eduard Fontserè , i la Comissió Inspectora de l'Ensenyament del Català , presidida per Pompeu Fabra.
1821	175-	Les ciutats de Tortosa, Tarragona, Barcelona i Palma de Mallorca són afectades per una epidèmia de febre groga que provoca més de 15.000 morts .	75-		L'Ajuntament de Barcelona funda l' Escola del Mar .
175-		Neix Antoni de Bofarull , historiador, poeta, novel·lista i dramaturg romàntic.	1946	50-	La vaga general del tèxtil a Manresa obre la primera sèrie de vagues obreres a Catalunya després de la Guerra Civil.
175-		Mort de Josep Pau Ballot, autor de Gramàtica i apologia de la llengua catalana , la primera gramàtica moderna impresa al Principat .	50-		Apareix la revista literària i artística en català Ariel , una de les manifestacions més importants de la represa cultural de la postguerra.
			50-		El règim franquista aixeca la prohibició, establerta el 1939, de representar obres de teatre en llengua catalana.
			50-		Es creen el Museu Tèxtil de Terrassa i el Museu Marès (Barcelona).
			50-		Moren la soprano lírica Maria Barrientos , l'erudit Joan Givanel , el monjo benedictí Antoni Maria Marcet , abat de Montserrat, el pintor Maria Pidelasserra i el filòsof i pedagog Joaquim Xirau .
			1971	25-	Es constitueix l' Assemblea de Catalunya , plataforma sociopolítica que integrarà l'oposició antifranguista en els darrers anys de la dictadura.
			25-		Conflicte a la SEAT: l'obrer Antonio Ruiz Villalba és mort per la policia.
			25-		El Segon Congrés Jurídic Català demana, entre altres reivindicacions, l'ús del català en la vida jurídica.
			25-		S'estrena l' Himne a les Nacions Unides de Pau Casals .
			25-		Es tornen a celebrar de forma pública els Jocs Florals de Barcelona, interromputs per la guerra civil.
			25-		Moren Agustí Pedro i Pons , catedràtic de medicina i mecenes cultural, Carles Pi i Sunyer , polític i economista, i Ferran Soldevila , historiador.

(Primera redacció i selecció de dades: Josep Grau i Mateu)

Generalitat
de Catalunya

ÒMNIUM CULTURAL

MARIA CARME

Girbau

Bijuteria - Complements - Regals

Passeig, 87 - Tel. 714 27 81 - Castellar del Vallès

JOSETTE DE HENAU
Florista

Montcada, 6-8 • Tel. 714 21 93
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

TALLERS
Miquel Romeu, S.L.

Agent Oficial Citroën

Venda de vehicles nous i d'ocasió
Assegurances de cotxes, motos, pisos i cases
Reparacions de planxa, pintura, mecànica i electricitat
I A MÉS LI PORTEM EL COTXE A L'ITV

Ctra de Terrassa, s/n - Telèfon **714 65 18**
Castellar del Vallès

TALLER VILA CLARA, S. A.

Agència **RENAULT**

Passeig, 72 - Francesc Layret, 41
Tels. 714 51 91 - 714 24 38 - Fax 714 86 52
CASTELLAR DEL VALLÈS

JOIERIA I RELLOTGERIA

El millor servei al millor preu

Sala Boadella, 3
Castellar del Vallès

BAR - RESTAURANT

FÍSICA

MENJARS CASOLANS - MENÚ DIARI

A Castellar del Vallès, ¿on es pot menjar
brochas, conejo al ajillo
i servei de barbacoa a la vegada?

C/ Barcelona, 20 - Tel. 714 48 91

Us convidem a viatjar amb nosaltres...

Sala Boadella, 3, - Local 1
Tel. (93) 714 20 00 - Fax (93) 714 22 76
08211 Castellar del Vallès

Cal Sala
l'autoservei

Ctra. de Sentmenat, 29 - Tel. **714 59 34**
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Tintoreria i Bugaderia

**SANT
ESTEVE**

Av. Sant Esteve, 76 - Telèfon 714 74 13
CASTELLAR DEL VALLÈS

MARTIN

TABAC - DIARIS - OBJECTES DE REGAL

REVELAT DE FOTOS EN 30 MINUTS
Gratis un rodet per cada revelat

Av. Sant Esteve, 29 - Tel. i Fax 714 59 72
CASTELLAR DEL VALLÈS

**AUTOSERVEI SANT
ESTEVE**

La botiga del Castell

Av. Sant Esteve, 19
Castellar del Vallès

Tel. 714 58 89

**Centre Dietètic
i Nutrició**

TOT EN ALIMENTS NATURALS,
INTEGRALS I HERBORISTERIA

Av. Sant Esteve, 21 - Tel. 714 58 89 - Castellar
Cremat, 11 - Tel. 788 54 32 - Terrassa

PERARNAU
Assessoria

ASSESSORAMENT D'EMPRESES
FISCAL - LABORAL - COMPTABLE

Montcada, 21
Telèfon i Fax 714 84 02
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**MOBLES DE CUINA
I BANY**

Marina

Botiga: Santiago Rusiñol, 31
Telèfon 714 57 07
CASTELLAR DEL VALLÈS

Puig de la Creu, 3 - Tel. i fax 714 51 42
08211 Castellar del Vallès

**FARMÀCIA
Casanovas**

Lda. Rosalina Ros Casanovas

Av Sant Esteve, 3 - CASTELLAR DEL VALLÈS
Tel. 714 33 76

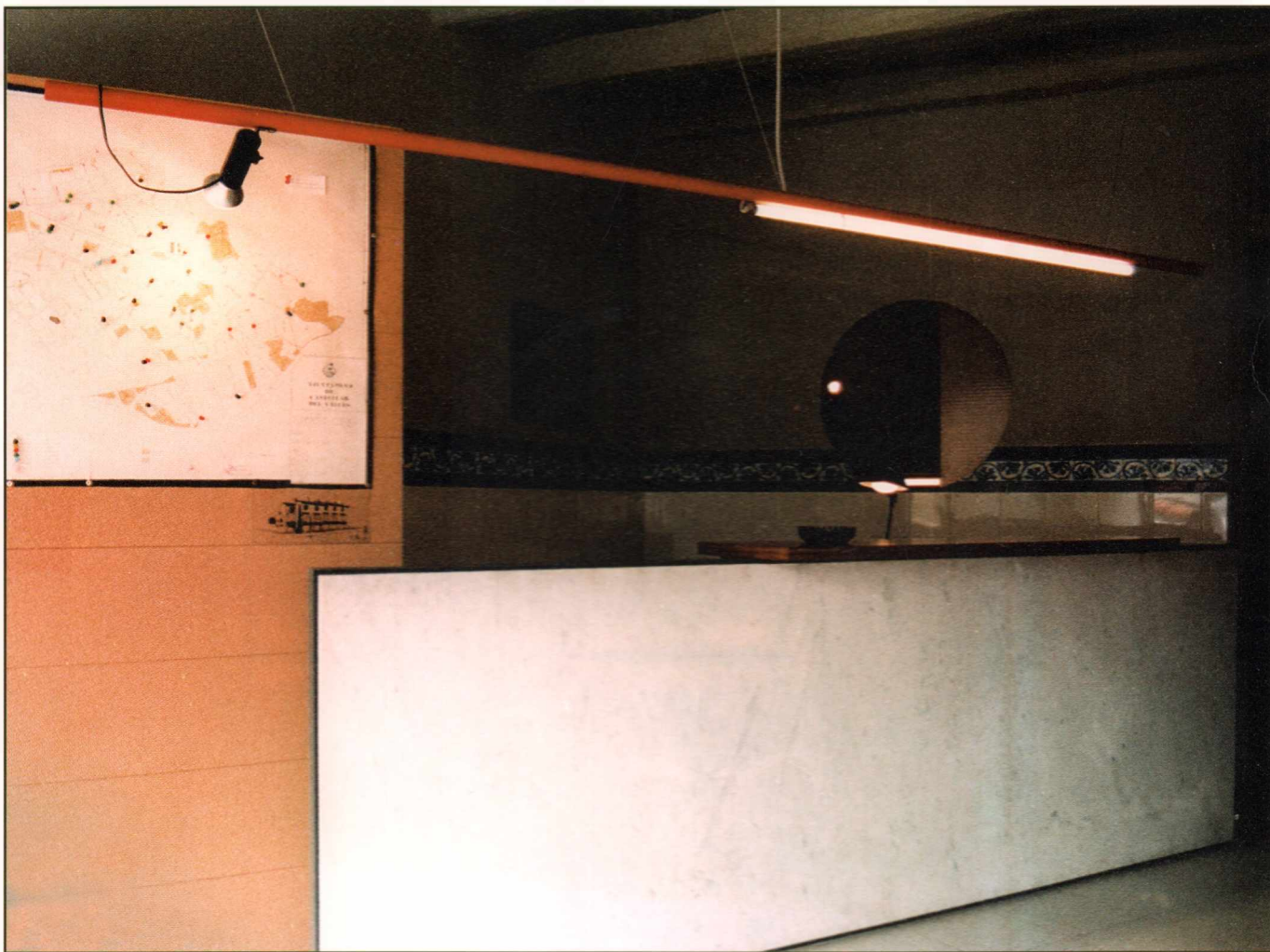
CARNICÉ

Del 7 al 22 de setembre de 1996
Inauguració: Dia 7 a les 7 de la tarda

Sala d'Exposicions
WATTS·ART

Feiners, de 6 a 9 del vespre
Festius, de 12 a 2 i de 6.30 a 9 del vespre
Sant Pere d'Ullastre, 9 - Tel. 714 55 71
CASTELLAR DEL VALLÈS

Vestíbul de *La Pujada de Castellar*

PERE ROCA I ROUMENS / ARQUITECTE

CATALUNYA, 99 BAIXOS / (93) 714 61 05 / 08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Banc Sabadell

